

Prednosti, ovire, priložnosti in nevarnosti staranja v domačem okolju ter vloga sodobne tehnologije v tem procesu

Katarina Babnik¹ in Danijela Lahe^{2*}

¹Oddelek za psihologijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani, Slovenija

²Oddelek za sociologijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru, Slovenija

Izveček: Staranje v domačem okolju je sodobna rešitev razvitih držav za spoprijemanje s starajočim se prebivalstvom. Sistematični pregled literature je vodil cilj identificirati prednosti, ovire, nevarnosti in priložnosti (SWOT) staranja v domačem okolju. V sklopu tega cilja naju je zanimala tudi vloga sodobne tehnologije pri staranju v domačem okolju oz. položaj, ki ga ima v evalvacijski shemi SWOT analize sodobna tehnologija. Pregled literature je bil izveden po PRISMA protokolu (EBSCOhost, znanstveni članki, objavljeni med 2011 in 2021) po modelu SWOT analize in z uporabo tematske analize kot tehnike sintetiziranja virov. S pregledom literature so bile posamezne kode združene v osnovne teme ter razvrščene v apriorno določene elemente SWOT analize oz. organizirane teme: prednosti (navezanost na dom, dom kot vir, identiteta, duševno zdravje, učinkovite strategije spoprijemanja s spremembami), ovire (individualni korelati, ranljive skupine, za posameznika specifična interakcija z okoljem, neučinkovite strategije spoprijemanja s spremembami), priložnosti (institucionalna opora bivanju v domačem okolju, specifične intervencije za starejše, specifične intervencije v okolju bivanja, sodobne tehnologije), nevarnosti (pomanjkljiva infrastruktura, družbeno kulturni kontekst, omejitve sodobne tehnologije). Izidi staranja v domačem okolju so odvisni od individualnih, mikro in makro okoljskih dejavnikov ter specifične interakcije osebe z okoljem; sodobna tehnologija pa ima pri tem lahko podporno vlogo, vendar le kot orodje, ki samo po sebi ne zadošča, saj ne naslavlja vseh psihosocialnih in praktičnih potreb starejših. Izključno usmerjanje na implementacijo podpornih tehnologij lahko predstavlja nevarnost staranju v domačem okolju še posebno za ranljive skupine.

Ključne besede: staranje v domačem okolju, podporna tehnologija, sistematični pregled literature, SWOT analiza

Strenghts, barriers, opportunities, and threats of ageing in place and the role of modern technology in this process

Katarina Babnik¹ and Danijela Lahe^{2*}

¹Department of Psychology, Faculty of Arts, University of Ljubljana, Slovenia

²Department of Sociology, Faculty of Arts, University of Maribor, Slovenia

Abstract: Ageing in place is a modern policy solution used by developed countries to deal with ageing populations. The systematic review of the literature was guided by the following objective: Identify the strengths, barriers, opportunities and threats (SWOT) of ageing in place. Within this objective, we were also interested in the role of modern technology in ageing in place, i.e. the position that technology occupies in the evaluation scheme of the SWOT analysis. The literature review followed the PRISMA protocol (EBSCOhost, scholarly articles published between 2011 and 2021) and was conducted using the SWOT technique and thematic analysis to summarise the literature reviewed. The individual codes were grouped into basic themes and classified into a priori elements of SWOT analysis - organised themes: Strengths (attachment to home, home as a resource, identity, mental health, effective strategies to manage change), Barriers (individual correlates, vulnerable groups, interaction with the environment specific to the individual, ineffective strategies to manage change), Opportunities (institutional support for living in the home environment, specific interventions for older people, specific interventions in the home environment, modern technologies), Threats (inadequate infrastructure, socio-cultural context, limitations of modern technology). The review of the literature shows that the outcomes of ageing in place depend on individual, micro- and macro-ecological factors and the specific person-environment interaction. Modern technology can play a supportive role, but only as a technological tool, which is insufficient as it does not address all the psychosocial and practical needs of older people. Focusing exclusively on the use of assistive technologies can jeopardise ageing in place, especially for vulnerable groups.

Keywords: ageing in place, supportive technology, systematic review, SWOT analysis

*Naslov/Address: Danijela Lahe, Oddelek za sociologijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru, Koroška cesta 160, 2000 Maribor, e-mail: danijela.lahe@um.si

Članek je licenciran pod pogoji Creative Commons Priznanje avtorstva-Deljenje pod enakimi pogoji 4.0 Mednarodna licenca (CC BY-SA licenca). The article is licensed under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (CC BY-SA license).

Staranje v domačem okolju označuje proces, ko starejši ljudje ostanejo v svojem domu ali skupnosti, namesto da bi se preselili v institucionalno oskrbo (Abramsson in Andersson, 2016; Han in Kim, 2017; Schorr in Khalaila, 2018). Natančneje, staranje v domačem okolju naj bi predstavljalo zmožnost starejših ljudi, da varno, avtonomno in udobno živijo v svojih domovih in skupnostih, ne glede na starost, dohodek ali funkcionalne omejitve (World Health Organization [WHO], 2017). Oblikovalci politik po vsem svetu ta proces ponujajo kot optimalno rešitev za starejše (Hillcoat-Nallétamby in Ogg, 2014). Zmanjšuje namreč del ekonomskega bremena vlad z zmanjševanjem potrebe po grajenih in s storitvami oskrbe opremljenih domovih in drugih institucionalnih storitvah (Han in Kim, 2017; Peek idr. 2015; WHO, 2007), vendar večina bivališč nima potrebnih oblikovnih značilnosti, ki bi podpirale samostojno življenje na varen in izvedljiv način (Tural idr., 2021). V procesu staranja v domačem okolju obstoječe neformalne mreže, ki jo sestavljajo najpogostejše družinski člani in prijatelji, zagotavljajo nekatere socialne in oskrbovalne storitve. Družinska in širša socialna omrežja so pomembne družbene domene, ki oblikujejo izkušnje staranja in življenje starejših ljudi (Pahor idr., 2011; Victor, 2005). Tako lahko pomanjkljive in nedelujoče socialne mreže, pomanjkanje virov za prilagajanje okolja potrebam starejših ter poslabšanje zdravstvenega stanja starejših povzročijo, da je staranje v domačem okolju zelo negativna izkušnja (Weil in Smith, 2016).

Tehnologija je danes široko uporabljeno orodje pri izvajanju najrazličnejših življenjskih aktivnosti, zato ni naključje, da se pogosto implementira tudi kot podporno orodje staranju v domačem okolju (Mihandoust idr., 2021; Peek idr., 2016), vendar pa je njena uporaba omejena na specifične življenjske funkcije in nedosledna z vidika sistemske implementacije. Brez celostnega razumevanja staranja v domačem okolju skozi perspektivo starejšega, nobena politika, institut, program ali ukrep opore starejšim v domačem okolju, ne bo učinkovit (Barrett idr., 2012; Barry idr., 2018; Mort idr., 2013). Danes se ponujajo številne rešitve in podporni mehanizmi staranju v domačem okolju, ki pa ne nujno odgovarjajo na najrazličnejše potrebe starejših, predvsem pa niso vedno usklajeni z zmožnostmi, pa tudi željami starejših (Bacsu idr., 2014; Barrett idr., 2012). S tem namenom sva opravili sistematični pregled literature, s ciljem identificirati prednosti, ovire, nevarnosti in priložnosti oz. podporne mehanizme staranju v domačem okolju. S pregledom literature želiva predstaviti različne vidike in razsežnosti vprašanja staranja v domačem okolju.

Ujemanje med osebo in okoljem kot dejavnik staranja v domačem okolju

Dosedanje raziskave staranja v domačem okolju temeljijo na modelu ujemanja posameznika z okoljem (angl. *person-environment fit*; Wahl in Weisman, 2003). Model ujemanja temelji na predpostavki, da je zmožnost staranja v domačem okolju rezultat ujemanja psihofizičnih značilnosti in zmožnosti posameznika z okoljem prebivanja (dom in soseščina), intervencije na ravni okolja in/ali posameznika pa lahko pripomorejo k uspešnejšim izidom staranja v domačem okolju (Woolrych idr., 2022).

Sodobno pojmovanje uspešnega staranja je izrazito večdimenzionalno (Gallardo-Peralta idr., 2022) in upošteva večsmernost povezav različnih elementov uspešnega staranja, razvojnih sprememb in dejavnikov mikro in makro okolja. Spremembe v kakovosti življenja v daljšem časovnem obdobju niso zgolj posledica staranja ali slabšanja zdravja, temveč zelo različnih dejavnikov, pri čemer sta še posebej pomembna osamljenost in družbena udeležba starejših (Ward idr., 2019). Uspešnemu staranju podporne politike morajo zato upoštevati družbeno-kulturne okoliščine, fizično in psihično blagostanje ter specifično interakcijo osebe in virov, ki so na razpolago v bližnjem okolju (Woolrych idr., 2022). Staranje v domačem okolju samo po sebi še ne prispeva k uspešnemu staranju, staranje v primernem okolju (Golant, 2015) pa prispeva k sodobnem pojmovanju uspešnega staranja, saj predpostavlja ustrezne podporne sisteme starejšim, ki omogočajo avtonomijo, družbeno participacijo, državljsko angažiranost in socialno vključenost oz. pripadnost (Ward idr., 2019).

Sodobna tehnologija kot podporni mehanizem staranju v domačem okolju

Sodobna pametna tehnologija, kot so na primer internet, umetna inteligenca, podporna robotika, predstavlja potencialno podporno rešitev staranju v domačem okolju (Ma idr., 2022). Vendar se pri tem kaže več težav, kakor potencialnih rešitev, zato sistemsko oz. institucionalno sodobna tehnologija še ni umeščena v celostno oskrbo starejših v domačem okolju (Satariano idr., 2014). Najpogostejši teoretični modeli, ki pa jim je skupen socialnokognitivni pristop k razlagi dejavnikov in mehanizmov uporabe sodobne tehnologije med starejšimi, so: model sprejemanja tehnologije, teorija načrtovanega vedenja, teorija sprejemanja in uporabe tehnologije ter najsodobnejši model sprejemanja naprednejših tehnologij med starejšimi (Connelly idr., 2014). Kot ugotavlja metaanalitična študija (Hauk idr., 2018) je pogosto navedena težava pri implementaciji sodobne tehnologije v življenja starejših, da starejši ne sprejemajo sodobne tehnologije, zmotna. Starost uporabnikov se povezuje le s specifičnimi zaznavami tehnologije, in sicer z zaznano enostavnostjo uporabe, in to le za določene tehnologije (Hauk idr., 2018).

Pripisana podporna vloga sodobne tehnologije v življenju starejših in staranju v domačem okolju narekuje, da sodobna tehnologija opravlja funkcijo orodja ali posredujočega mehanizma (Peek idr., 2016) v zagotavljanju različnih oblik socialne opore (Bai idr., 2020). Oblike socialne opore se delijo glede na funkcije, ki jih podporni mehanizmi imajo za osebe. V pregledani literaturi (npr. Hlebec idr., 2010, 2012; Vaux, 1988; Wills in Shinar, 2000) se je uveljavilo ločevanje med posameznimi oblikami socialne opore: instrumentalna, informacijska, čustvena in opora v obliki tovarštva oz. socialne mreže. Instrumentalna opora pomeni zagotavljanje otipljivih virov (fizični, materialni) in vedenja (porazdelitev dela, nalog); informacijska se nanaša na informacije, svetovanje ali instruiranje; čustvena pomeni zaznavanje spoštovanja, razumevanja, oziroma empatijo; tovariška opora predstavlja socialno mrežo sprejetosti, prijateljstva, sproščenosti in zabave (Barrera in Ainlay, 1983). Validacija ali povratna informacija je oblika opore, ki nudi posamezniku

sidra primerjave doseženega in želenega stanja ter omogoča tako nadzor nad lastnim vedenjem, odločitvami, razmišljanji in čustvi (Barrera in Ainlay, 1983).

V kolikšni meri in kako lahko pri zagotavljanju različnih oblik socialne opore pri staranju v domačem okolju prispeva sodobna tehnologija, je danes pogosto predmet razprav in različnih študij, ki pa so pogosto parcialne in nanašajoče izključno na specifične potrebe ali področja uporabe starejših (npr. zdravje). Celovit pregled pozitivnih in omejevalnih vidikov staranja v domačem okolju sva zato zastavili široko s ciljem identifikacije različnih ravni in razsežnosti staranja v domačem okolju. Pregled literature je vodilo raziskovalno vprašanje kakšne so prednosti, ovire, priložnosti in nevarnosti staranja v domačem okolju in kakšna je v tej evalvacijski shemi vloga sodobne tehnologije.

Metoda

Identifikacija virov, kriteriji vključitve in izključitve virov

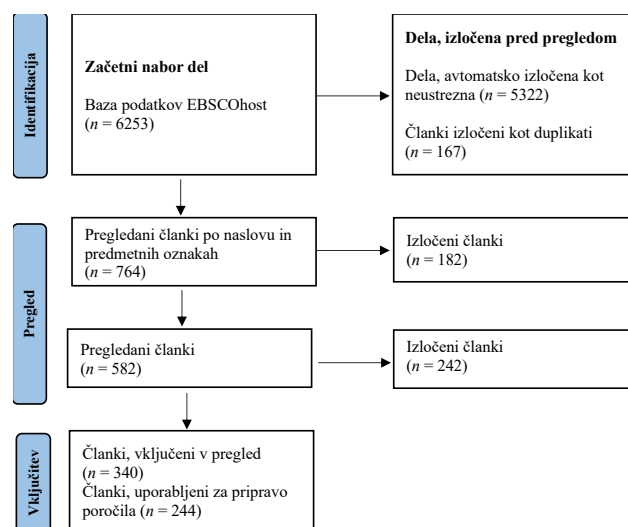
Pregled literature sva izvedli v skladu s PRISMA protokolom (Moher idr., 2009; Page idr. 2021). Znanstvene članke sva iskali v bazi podatkov EBSCOhost, in sicer v podbazah APA PsycInfo, SocINDEX with Full Text, Academic Search Complete po iskalnem nizu »ageing at home« OR »ageing in place«. Pred opredelitvijo končnega iskalnega niza sva se seznanili z rezultati uporabe različni drugih iskalnih nizov, ki pa so se izkazali za preozke za doseganje celovitega vpogleda v različne ravni in vidike staranja v domačem okolju.

Začetno iskanje je dalo 6253 del. Iskanje sva v naslednjem koraku s pomočjo avtomatskih orodij zamejili. Upoštevali sva (i) dela, objavljena v zadnjih desetih letih (2011 – 2021), (ii) recenzirana dela, objavljena v akademskih revijah, (iii) dela v angleškem jeziku. Vključili sva kvalitativne in kvantitativne pregledne in izvirne znanstvene članke, ki poročajo o raziskavah, izvedenih s kvantitativnimi in kvalitativnimi metodami. Po avtomatsko določenih kriterijih je ostalo 932 člankov, od katerih je bilo 167 podvojenih.

V drugem koraku sva 764 člankov pregledali po naslovu in po predmetnih oznakah. V tem koraku sva izločili članke, pri katerih je bilo že po predmetnih oznakah razvidno, da poročajo o specifičnih biomedicinskih raziskavah ali za posamezne države specifičnih ekonomskih in političnih modelih. Po pregledu naslovov in predmetnih oznak sva izločili 182 člankov. V nadaljnji pregled sva tako vključili 582 člankov,

Slika 1

PRISMA diagram protokola iskanja, vključitve in izključitve pregledanih člankov

med katerimi sva jih po podrobnejšem pregledu izločili 242, zaradi obravnave neustrezne populacije, obravnave specifične oskrbe (npr. paliativna oskrba), obravnave izključno družbeno ekonomskih vidikov staranja v domačem okolju, obravnave za določeno družbo specifičnih rešitev, ki jih je težko prenesti v druga družbena okolja, obravnave trga nepremičnin za starejše. Pregled literature je tako izveden na 340 člankih, pri čemer sva v tem poročilu kot vire vključili 244 člankov. Vseh pregledanih člankov nisva vključili v ta prispevek, saj se med identificiranimi članki ponavljajo identificirane kode. Med ponavljajočimi sva vključili članke, objavljene v revijah z višjim faktorjem vpliva.

Postopek analize in sinteze virov

Osnovno ogrodje pregleda literature sva oblikovali po modelu SWOT analize (prednosti, slabosti, priložnosti in grožnje; Babalola, 2020). SWOT tehnika je uporabna na različnih področjih in omogoča razvoj akcijskega načrta, po katerem se bo ukrepalo v smeri izboljšav, napredka, razvoja (Leigh, 2009). SWOT analizo sva izvedli po metodi, ki jo podrobneje opisuje Leigh (2009), pri čemer sva opise štirih elementov SWOT prilagodili ciljem tega pregleda literature (tabela 1).

Tabela 1

Opredelitve štirih elementov SWOT analize za specifične cilje pregleda literature

Elementi SWOT analize	Usmeritev	Opredelitev prilagojena ciljem pregleda literature
Prednosti	Notranja	Dejavniki in posledice uspešnega staranja v domačem okolju, ki izhajajo ali so neposredno povezane s posameznikom.
Ovire	Notranja	Osebnosti, ki povečujejo tveganje in ranljivost ob staranju v domačem okolju.
Priložnosti	Zunanja	Politike, ukrepi, intervencije na ravni družbe, okolja ali posameznika, ki dokazano olajšujejo ali bi lahko olajševale staranje v domačem okolju.
Nevarnosti	Zunanja	Družbene in sistemske ovire, na katere posameznik nima možnosti vpliva, a pomembno otežujejo staranje v domačem okolju.

Pregled člankov sva izvedli s tehniko tematske analize, ki omogoča sintezo velike količine kvalitativnih podatkov v pomenske teme (Clarke in Braun, 2014). Tema je »atribut, deskriptor, element in koncept«, ki organizira skupino ponavljajočih se idej« (Vaismoradi idr., 2016, str. 101). Tema vsebuje kode, ki imajo skupno referenčno točko in zato predstavlja splošno ali poenoteno idejo o predmetu raziskave. Postopek tematske analize sva avtorici izvajali vzporedno, z vmesnimi usklajevanji. Vsaka je pregledala približno polovico identificiranih člankov (od skupaj 582 člankov) ter po v naprej opredeljenem postopku tematske analize (Kiger in Varpio, 2020) za svojo polovico člankov identificirala kode in teme. Med pregledoma literature sta se avtorici usklajevali in na koncu (po pregledu vseh člankov) opravili usklajevalni pregled kod in tem.

Rezultati

V tabelah 2, 3, 4 in 5 so predstavljeni rezultati sistematičnega pregleda literature po posameznih elementih SWOT analize.

Prednosti staranja v domačem okolju

Tabela 2 predstavlja element prednosti SWOT analize, z identificiranimi temami in pripadajočimi kodami ter pregledanimi članki, na podlagi katerih sva kode tudi identificirali.

Prednosti staranja v domačem okolju, ki jih identificirajo pregledani viri, se nanašajo predvsem na različne simbolične vidike odnosa med posameznikom in okoljem prebivanja. Tema **navezanost na dom** je v raziskavah eden ključnih dejavnikov želje in prizadevanj starejših za ostajanje v domačem okolju, kljub morebitnim zmanjšanim zmožnostim samostojnega življenja. Razmišljanje o selitvi ali staranju doma v zelo visoki starosti je zapleteno in ambivalentno - razlogi za selitev odražajo željo po ohranjanju neodvisnosti, nadzora in izogibanju osamljenosti; razlogi proti selitvi pa odražajo močno navezanost na dom in sosesko (Löfqvist idr., 2013). Bivanje doma, na domu in v domačem okolju pomaga ohranjati varen občutek sebe, zasidran v močnih afektivnih vezeh s krajem prebivanja (Coleman in Kearns, 2015) in s prostorom, ki so ga osebe v preteklosti ustvarjale (Barry idr., 2018). Še posebno po smrti partnerja je dom prostor, kjer se zunanje okolje v obliki skupnih trenutkov in izkustev s pokojnim partnerjem ponotranji; dom postane zbir spominov in preko tega varno zatočišče (Cristoforetti idr., 2011). Tema **dom kot vir** je povezana s temo navezanost na dom, a to temo nadgrajuje, saj opisuje dom ne le kot vir simbolične in s tem čustvene navezanosti na kraj bivanja, ampak kot prostor dinamičnega prepleta fizičnih dejavnikov in simbolnih dejavnikov doma. Dom je simbolični prostor, v katerem oseba, tudi z upoštevanjem fizičnih vidikov domačega okolja »pogaja« s staranjem povezane spremembe; pogaja spremenjene zmožnosti delovanja z okoljem, v katerem je navajena delovati. V teh »pogajanjih« pa ima dom kot simbolični prostor, višjo vrednost, kakor dom kot praktično okolje bivanja (dostopnost, varnost gibanja ob omejitvah; Sixsmith idr., 2014). Dom je tudi vir dostopa do

za osebe poznanega okolja - do sosesčine, družine, kulturnih dogodkov in prostorov, družbenih povezav, osebnih preferenc, rutine in varnosti (Sixsmith idr., 2014). Vse te objektivne in subjektivne značilnosti domačega okolja se povezujejo s psihološkim blagostanjem, ta odnos pa moderira zaznana kompetentnost (Trecartin in Cummings, 2018) - zaznana zmožnost nadzora in vplivanja na okolje. Navezanost na dom, dom kot vir simboličnih in praktičnih ali fizičnih dejavnikov samostojnega in s tem neodvisnega življenja, vodi do naslednje identificirane teme, to je **identiteta**. Življenje v domačem okolju nudi svobodo, neodvisnost oz. izvajanje vsakodnevnih aktivnosti, ko in kjer posameznik sam to želi (Bercaw, 2020). Black idr. (2015) poudarjajo, da je avtonomija oz. neodvisnost ključen dejavnik kakovosti življenja starejših v domačem okolju. Ohranjanje dostojanstva in ponosa je proces samozaščite, ki vključuje sprejemanje in ukrepanje ob spreminjanju zmogljivosti z namenom ohranjanja vloge akterja vsakdanjega življenja (Witsø idr., 2012). Biti akter poteka življenja pa temelji na ohranjanju družbenih vlog, ki so ključni gradniki identitete in položaja osebe. Domačnost doma, zagotavlja kontinuiteto sebstva, identiteto, zaznavanje nadzora in izražanja individualnosti (Stones in Gullifer, 2016). Institucionalno okolje pogosto tudi onemogoča izražanje spolne identitete (Marhánková, 2019).

Tema **duševno zdravje** se najbolj neposredno odraža v raziskavah, ki so proučevale različne pozitivne in negativne elemente duševnega delovanja posameznikov, ki se starajo v domačem ali institucionalnem okolju. Duševno zdravje v nobenem od identificiranih člankov ni temeljni cilj proučevanja. Posredno pa je kot želeni izid staranja v domačem okolju, ali kot dejavnik, ki prispeva h kasnejši potrebi po institucionalni oskrbi, prisotno v zelo številnih delih. Kot ugotavljajo Black idr. (2015), neodvisnost in s tem povezana zaznana dostojanstvenost, po mnenju starejših močno vpliva na njihovo fizično, socialno in psihično blagostanje. Biti aktiven v okolju, v katerem je oseba sprejeta in v katerem dobiva potrebno otipljivo (materialno) in čustveno oporo, je za starejše odrasle vir različnih vidikov zdravja (Black idr., 2015). Na vlogo osamljenosti, zaznavanja izoliranosti iz skupnosti v negativnih izidih na področju duševnega zdravja opozarjajo tudi druga pregledana dela (Gonyea idr., 2018; Hammarström in Torres, 2012). Subjektivno blagostanje v kasnejših obdobjih življenja se povezuje s samooceno zdravja in funkcionalno sposobnostjo, s sodelovanjem v družbenih, prostovoljnih ali drugih dejavnostih po izbiri starejših, z življenjem doma in soseski, v katerem se oseba počuti varno ter sprejeto, z dostopnostjo socialne mreže, ki nudi različne oblike socialne opore, z demografskimi spremenljivkami, kot so spol, starost in finančna situacija (Hammarström in Torres, 2012). Ti dejavniki namreč pomembno vplivajo na stopnjo sprejemanja spremenjenih zmožnosti delovanja, stopnjo nadzora nad lastnim delovanjem in okoljem ter predvidljivostjo virov pomoči in različnih oblik opore (Hammarström in Torres, 2012). Odhod v institucionalno varstvo predstavlja za starejše lahko vir anksioznosti, podoba pa tudi selitev k odraslim otrokom lahko pomeni izgubo neodvisnosti in samospoštovanja (Bercaw, 2020).

Strategije spoprijemanja s spremembami v procesu staranja v domačem okolju Kelly idr. (2014) na podlagi teorije

Tabela 2*Prednosti staranja v domačem okolju – osnovne teme, kode in viri*

Osnovna tema	Kode	Viri
Navezanost na dom	– Čustvena predanost in pripadnost kraju bivanja	Anarde (2019); Badun in Krišto (2021); Barry idr. (2018); Coleman in Kearns (2015); Cristoforetti idr. (2011); Löfqvist idr. (2013); Wiles idr. (2012)
Dom kot vir	– Dom kot simbolični prostor – Dom kot obvladljiv fizični prostor	Barry idr. (2018); Bigonnesse idr. (2014); Boldy idr. (2011); Kylén idr. (2017); Löfqvist idr. (2017); Sixsmith idr. (2014); Trecartin in Cummings (2018)
Identiteta	– Neodvisnost, avtonomija – Ohranjanje dostojanstva, ponosa – Ohranjanje družbenih vlog, kontinuiteta sebstva – Možnost izbire, nadzor nad odločitvami	Bercaw (2020); Black idr. (2015); Löfqvist idr. (2013); Marhánková (2019); Stones in Gullifer (2016); Wiles idr. (2012); Witsø idr. (2012)
Duševno zdravje	– Različni kazalniki duševnega zdravja – Tesnoba ob odhodu v institucionalno okolje	Black idr. (2015); Gonyea idr. (2018); Hammarström in Torres (2012); Löfqvist idr. (2013, 2017); Marhánková (2019); Paganini-Hill (2013); Penger in Conrad (2021); Sixsmith idr. (2014); Stones in Gullifer (2016); Wiles idr. (2012); Witsø idr. (2012)
Učinkovite strategije spoprijemanja s spremembami	– Selekcija, optimizacija, kompenzacija	Fausset idr. (2011); Gill in Morgan (2011); Granbom idr. (2014); Hammarström in Torres (2012); Kelly idr. (2014); Peace idr. (2011); Sixsmith idr. (2014); Sturge idr. (2021); Vrkljan idr. (2011)

selektivne optimizacije s kompenzacijo avtorjev P. B. Baltes in M. M. Baltes (1990) razvrstijo v tri kategorije: strategije selekcije, optimizacije in kompenzacije. Preko strategij starejši ohranjajo svoje bivalno okolje in si ga prilagajajo: pridobivanje pomoči drugih; prilagoditve domačega okolja; uporaba orodij in tehnologije; neposredna sprememba okolja (npr. postavitev predmeta na nižjo polico); usmeritev na domačnost (ostajanje v znanem okolju ali na rutini); asistiranje bivalno okolje; najemanje pomoči (Fausset idr., 2011; Kelly idr., 2014). Sturge idr. (2021) ugotavljajo, da starejši s težavami s spominom, uporabljajo svojemu stanju prilagojene strategije obvladovanja okolja in odločanja, da ohranjajo avtonomijo v vsakdanjem življenju. Pomoč in oporo v domačem okolju, tudi s strani oseb, ki niso družinski člani, starejši pogosto ne doživljajo kot znak odvisnosti od pomoči in podpore drugih; tako spremembo v življenju pogosto sprejmejo, saj jim omogoča kontinuiteto predvidljivosti in nadzora nad življenjem (Hammarström in Torres, 2012).

Ovire staranju v domačem okolju

Prva identificirana tema ovir staranju v domačem okolju so **individualni korelati, ki predstavljajo tveganje staranju v domačem okolju**. To so predvsem različni vidiki zdravja, ki zmanjšuje funkcionalno sposobnost starejših in povečujejo krhkost ter tveganje za padce (Blaylock in Vogtle, 2017; Kaplan idr., 2015; Kingston idr., 2017; Van Dijk idr., 2015; Yamashita idr., 2011). Zdravstveno stanje, ki vpliva na mobilnost in funkcionalno sposobnost, zmanjšuje kakovost

življenja v domačem okolju (Grove, 2021). Mobilnost starejših napoveduje število dnevnih izhodov iz stanovanja in je povezano z avtonomijo in psihološkim blagostanjem (Penger in Conrad, 2021). Želja ostati v domačem okolju je povezana s pričakovanjem starejših, da bodo v višji starosti zdravi; fizične in kognitivne omejitve pa se povezujejo z željo po bivanju s svojci (Fernández-Carro, 2016). Podobno, kot velja za staranje v domačem okolju, je tudi socializacija v institucionalni oskrbi odvisna od zdravstvenega stanja in funkcionalnih zmožnosti starejših (Bonifas idr., 2014). Zdravstveno stanje zmanjšuje zmožnost uporabe strategij prilagajanja na spremenjene zmožnosti, med katere sodi tudi uporaba digitalne tehnologije (Fausset idr., 2011; Kelly idr., 2014; Levine idr., 2018). Ovire staranju v domačem okolju predstavljajo tudi številni elementi duševnega zdravja, kot so socialna izolacija, osamljenost, depresija, anksioznost, psihološko blagostanje (Callahan idr., 2011; Kendig idr., 2017; Löfqvist idr., 2013; Martin idr., 2019; Mitchell in Helson, 2016; Pruchno, 2018). Za dolgotrajno življenje v domačem okolju starejši potrebujejo bolj celovito finančno podporo, zato je staranje v domačem okolju lahko tudi posledica finančne nezmožnosti odhoda v institucionalno oskrbo (Blanchard, 2013; Cao idr., 2014; Dupuis-Blanchard idr., 2015; Han in Kim, 2017; Wang, 2019). V primerjavi s starejšimi z višjimi dohodki, starejši z nižjimi dohodki verjetneje pričakujejo, da se bodo starali v domačem okolju (Lehning, Smith in Dunkle, 2015). Taka pričakovanja so povezana tudi z željo starejših, da svojo edino premoženje (dom) zapustijo svojim otrokom (Anarde, 2019). Finančno pomoč za bivanje v domačem

Tabela 3*Ovire staranju v domačem okolju – osnovne teme, kode in viri*

Osnovna tema	Kode	Viri
Individualni korelati	– Fizično zdravje – Duševno zdravje – Ekonomsko stanje – Družinski stan – Starost	Anarde (2019); Barry idr., (2018); Bercaw (2020); Blanchard (2013); Blaylock in Vogtle (2017); Boldy idr. (2011); Bonifas idr. (2014); Bowland (2015); Callahan idr. (2011); Cao idr. (2014); Cornel (2018); Dupuis-Blanchard idr. (2015); Fausset idr. (2011); Fernández-Carro (2016); Fret idr. (2020); Gonyea in Burnes (2013); Gonyea idr. (2018); Grove (2021); Han in Kim (2017); Kaplan idr. (2015); Kendig idr. (2017); Kingston idr. (2017); Knuutila idr. (2021); Lehning in Greenfield (2017); Lehning idr. (2017); Lehning, Scharlach in Davitt (2015); Lehning, Scharlach idr. (2015); Lehning, Smith in Dunkle (2015); Levine idr. (2018); Löfqvist idr. (2013); Martin idr. (2019); Mitchell in Helson (2016); Norstrand idr. (2012); Penger in Conrad (2021); Pruchno (2018); Stone (2013); Van Dijk idr. (2015); Wang (2019); Yamashita idr. (2011)
Ranljive skupine	– Ranljive skupine žensk – Etnične in rasne manjšine – Delavci v tujini, ki se vrnejo v svojo državo po upokojitvi – Slepe in slabovidne osebe – Osebe z demenco – Osebe z motnjami v razvoju – osebe s HIV – Izvajanje vloge neformalnega oskrbovalca družinskemu članu – LGBTQ skupnost – Brezdomne osebe – Zaporniki	Angel idr. (2014); Bai idr. (2020); Bakk idr. (2017); Bercaw (2020); Boggs idr. (2017); Callahan idr. (2011); Dupuis-Blanchard idr. (2015); Dye idr. (2010); Grenier idr. (2016); Hebert idr. (2020); Ho idr. (2019); Hutchings in Chaplin (2017); Kählin idr. (2016); Kendig idr. (2017); Kopera-Frye idr. (2013); Lehning idr. (2017); Lindquist idr., (2016); Liu, Liu in Wang, (2021); Marsack in Perry (2018); Mayo idr. (2021); Owens idr. (2021); Paganini-Hill (2013); Park (2016); Rooney idr. (2016); Sadarangani in Jun (2015); Sandberg idr. (2017); Shaw idr. (2011, 2019); Sullivan (2014); Sun (2016, 2017); Walker idr. (2013); Wang (2019)
Za posameznika specifična interakcija z okoljem	– Nezadovoljstvo z okoljem prebivanja – Lastništvo doma in drugi specifični vidiki bivališča – Pomanjkljiva ali neustrezna socialna mreža – Življenjski dogodki	Anderson idr. (2020); Bercaw (2020); Boldy idr. (2011); De Koning idr. (2016); Gell idr. (2015); Gotzmeister idr. (2015); Grove (2021); Han in Kim (2017); Hillcoat-Nallétamby in Ogg (2014); Hung idr. (2013); Jiang idr. (2018); Kendig idr. (2017); Lindquist idr. (2016); Liu idr. (2021); Moon idr. (2018); Nilsen, Agahi in Shaw (2018); Niu idr. (2017); Oswald idr. (2011); Pettersson idr. (2021); Rioux in Werner (2011); Sturge idr. (2021)
Neučinkovite strategije spoprijemanja s spremembami	– Neučinkovite prakse upravljanja z lastnino – Izguba zmožnosti uporabe ustreznih strategij – Pomanjkljivo načrtovanje za prihodnost	Bercaw (2020); Kelly idr. (2014); Lindquist idr. (2016, 2018); Renaut idr. (2015); Sixsmith idr. (2014); Stafford in Carter (2021)

okolju pogosteje potrebujejo starejše ženske in starejši, ki niso lastniki nepremičnine, v kateri prebivajo (najemniki prebivališča; Fret idr., 2020). Starejši brez partnerja verjetneje odidejo v institucionalno oskrbo, kakor starejši, ki živijo s partnerjem (Han in Kim, 2017). Višja starost se povezuje z željo po staranju v domačem okolju (Boldy idr., 2011) in z ostajanjem v domačem okolju (Han in Kim, 2017; Wang, 2019).

Druga identificirana tema so **ranljive skupine** oz. skupine oseb s specifičnimi osebnimi okoliščinami, pri katerih se kažejo večrazsežnostni in multiplikativni potencialni negativni učinki staranja v domačem okolju. Ranljive skupine

se soočajo s težavami dostopa do zdravstvenega varstva, ustreznega stanovanja, socialne mreže, pomoči na domu in pravnih storitev, kar otežuje staranje v domačem okolju (Boggs idr., 2017). Pregled je izločil naslednje konceptualne kode: ženske (Blanchard, 2013), predvsem tiste s slabim finančnim položajem (Fret idr., 2020) in žrtve družinskega nasilja (Kendig idr., 2017), etnične in rasne manjšine (Bercaw, 2020; Dye idr., 2010; Lehning idr., 2017; Liu, Liu in Wang, 2021; Owens idr., 2021; Sadarangani in Jun, 2015; Wang, 2019), tuji delavci, ki se po upokojitvi vrnejo v domovino (Sun, 2016, 2017), slepe in slabovidne osebe (Rooney idr., 2016), osebe s HIV (Mayo idr., 2021), osebe z demenco (Callahan

idr., 2011; Hebert idr., 2020; Lindquist idr., 2016; Paganini-Hill, 2013; Sandberg idr., 2017), osebe z motnjami v razvoju (Hutchings in Chaplin, 2017; Kåhlin idr., 2016), starejši, ki opravljajo vlogo neformalnega oskrbovalca svojcem (Bai idr., 2020; Marsack in Perry, 2018), pripadniki LGBT skupnosti (Boggs idr., 2017), brezdomci (Grenier idr., 2016), osebe med in po prestajanju zaporne kazi (Kopera-Frye idr., 2013; Shaw idr., 2019).

Tretja tema združuje kode, ki označujejo za **posameznika specifično interakcijo z okoljem, ki zmanjšuje verjetnost ali onemogoča bivanje v domačem okolju**. Želja po selitvi iz domačega okolja je v starejšem obdobju življenja povezana z nezadovoljstvom z neposrednim domačim okoljem (Han in Kim, 2017; Hillcoat-Nallétamby in Ogg, 2014; Rioux in Werner, 2011). Zadovoljstvo z domom v celoti posreduje povezavo med zaznanimi značilnostmi domačega okolja (npr. kakovost osvetlitve, varnost tal, prisotnost alarma v sili) in zadovoljstvom z življenjem (Liu idr., 2021). Različni objektivni vidiki doma, kot so dolžina bivanja v trenutnem domu, velikost prebivališča in lastništvo doma imajo tudi pomembno vlogo pri staranju v domačem okolju. Starejši, ki dlje časa živijo v svojem domu, verjetneje vztrajajo v svojem domu, kljub zmanjšanim funkcionalnim sposobnostim (Han in Kim, 2017). Večja stanovanja predstavljajo ovire za staranje v domačem okolju, saj starejši ne zmorejo skrbeti zanje (Han in Kim, 2017; Oswald idr., 2011), zato se njihov življenjski prostor zmanjša na nekaj osnovnih sob (Bercaw, 2020).

Pomanjkljiva ali neustrezna socialna mreža zmanjšuje verjetnost ali onemogoča bivanje v domačem okolju. Starejši samostojno sodelujejo v okoljih rutinskih dejavnosti, a so odvisni od drugih, najpogosteje družinskih članov (Nilsen, Agahi in Shaw, 2018), da se vključujejo v manj poznana okolja občasnih dejavnosti. Interakcije v poznanih in povsem novih okoljih pa prispeva k socialnemu blagostanju starejših s težavami s spominom in demenco, ki živijo doma (Sturge idr., 2021). Starejši z bolj kakovostnimi družinskimi odnosi, z višjo stopnjo socialnega zaupanja in s članstvom v več različnih organizacijah, se pogosteje odločajo za življenje v domačem okolju (Jiang idr., 2018). Ukrepi spodbujanja staranja v domačem okolju morajo tako vključevati tudi in predvsem psihosocialne dejavnike, kot je krepitev povezav starejših s sosedi ali z drugimi člani skupnosti (Moon idr., 2018).

Zadnja predstavljena tema v tem sklopu je **neučinkovite strategije spoprijemanja s spremembami**. Kot neučinkovite strategije spoprijemanja s spremembami je pregled literature identificiral predvsem naslednje tri skupine: (i) neučinkovite prakse upravljanja z lastnino; (ii) zguba zmožnosti uporabe ustreznih strategij, najpogosteje zaradi zdravstvenih razlgov oz. stem povezane zmanjšane funkcionalne sposobnosti (iii) pomanjkljivo načrtovanje za prihodnost (npr. Anderson idr., 2020; Bercaw, 2020; Grove, 2021; Han in Kim, 2017; Kendig idr., 2017; Lindquist idr., 2016; Sturge idr., 2021). Neučinkovita praksa upravljanja z lastnino je tudi kopičenje stvari (nezmožnost zavreči neuporabnih ali nepotrebnih predmetov), ki predstavlja stres za starejše (tudi v odnosu s svojci), povečuje tveganje za padce in poslabšuje kakovost zraka v domačem okolju (Stafford in Carter, 2021). Izkušnje staranja v domačem okolju je soodvisno od številnih

dejavnikov in vpliva na to, ali posamezniki proaktivno spreminjajo svoje bivalno okolje, ali pa se takih aktivnosti ne lotijo oz. jih prelagajo (Bercaw, 2020; Kelly idr., 2014; Renaut idr., 2015). Eden od razlogov za neaktivnost pri prilagajanju pa so predvsem simbolne lastnosti domačega okolja (Sixsmith idr., 2014).

Priložnosti staranja v domačem okolju

Tabela 4 predstavlja identificirane priložnosti staranja v domačem okolju.

Temo **institucionalna opora bivanju v domačem okolju** opisujejo konceptualne kode institucionalnih pobud, ki lahko znotraj obstoječega sistema izvajajo storitve opore starejšim v domačem okolju - npr. domovi starejših občanov (Dupuis-Blanchard in Gould, 2018) ali predstavljajo razširitev obstoječih delno insitucionaliziranih lokalnih programov opore - npr. pomoč pri plačevanju računov, pomoč pri dostavi hrane, jemanju zdravil in umivanju (Anarde, 2019). Kodo bivalne skupnosti starejših sva oblikovali na podlagi člankov, ki opisujejo in evalvirajo namensko organizirana bivalna naselja za starejše, ki nudijo tudi prilagojene oporne storitve. V Združenih državah Amerike so to t.i. *Villages* (Graham idr., 2018; Lehning in Greenfield, 2017; McDonough in Davitt, 2011; Scharlach idr. 2012, 2014) in NORC oz. *Naturally Occurring Retirement* (Cohen-Mansfield idr. 2013; Guo in Castillo, 2012). Za razliko od *Villages*, NORC model ponuja več tradicionalnih zdravstvenih in socialnih storitev, ima več plačanega osebja in se bolj zanaša na vladno financiranje. Letna članarina starejšim nudi priložnosti za družbeno udejstvovanje (družabni dogodki in tečaji), državljansko udejstvovanje (priložnosti za prostovoljno delo) in vrsto podpornih storitev; najmočnejši pozitivni rezultati enoletnega bivanja starejših so porast samozaupanja, zaznane socialne podpore in manjša namera po preselitvi (Graham idr., 2018). Taka integrirana storitvena območja ali skupnosti nastajajo tudi v Evropi (Singelenberg idr., 2014).

Koda **starejšim prilagojene zdravstvene in socialne storitve** v domačem okolju združuje opisne in intervencijske študije učinkovitosti različnih zdravstvenih in socialnih storitev za starejše na domu. Študije potrjujejo učinkovitost medicinske oskrbe starejših na domu (Liu idr., 2021; Wang idr., 2021), še posebno specializiranih modelov obravnave na domu, kot so modeli obravnave oseb z demenco (Callahan idr., 2011). Specifične zdravstvene storitve, kot je na primer delovna terapija, pa so pomemben dopolnilni element zdravstvene obravnave na domu za vse starejše (Dickson in Toto, 2018; Sheffield idr., 2013). Učinkovit intervencijski ukrep je tudi informiranje starejših o možnostih zdravstvene in socialne oskrbe v domačem okolju (Tang in Lee, 2011). Znanje o dostopnosti storitev, viri informacij o osebni negi in vključenost v družbene aktivnosti so dejavniki, ki pomembno prispevajo k samoocenjeni starosti, pri kateri osebe pričakujejo življenje institucionalno oskrbo (Tang in Lee, 2011).

Druga tema **specifične intervencije za starejše** opisuje zbrane intervencijske pristope, ki so specifično usmerjeni na določen sklop potreb ali zmogljivosti starejših in niso vključeni v institucionalni sistem zdravstvene in socialne

Tabela 4*Priložnosti staranja v domačem okolju – osnovne teme, kode in viri*

Osnovna tema	Kode	Viri
Institucionalna opora bivanju v domačem okolju	– Domovi starejših občanov kot podporni sistem – Lokalne iniciative oz. programi – Bivalne skupnosti – Prilagojene zdravstvene in socialne storitve	Anarde (2019); Aroonsrimorakot idr. (2019); Aurand idr. (2014); Bai idr. (2020); Bødker, Christensen in Langstrup (2019); Bødker, Langstrup in Christensen, (2019); Callahan idr. (2011); Capezuti in Hamers (2013); Castle in Resnick, (2016); Cohen-Mansfield idr. (2013); Dickson in Toto (2018); Dong (2018); Duckworth idr. (2013); Dupuis-Blanchard in Gould, (2018); Elias in Cook (2016); Ewen idr. (2014); Friesen idr. (2016); Frochen in Pynoos (2017); Gitlin idr. (2013); Graham idr. (2014, 2017, 2018); Greenfield (2013); Greenfield idr. (2012, 2013); Guo in Castillo (2012); Hautsalo idr. (2012); Jayantha idr. (2018); Kim idr. (2017); Lehning in Greenfield (2017); Lehning idr. (2017); Lehning, Scharlach in Davitt (2015); Lehning, Scharlach idr. (2015); Lehning, Smith in Dunkle (2015); Leibing idr. (2016); Liddle idr. (2013); Liu idr. (2021); McDonough in Davitt (2011); Naganathan idr. (2016); Pot (2013); Puplampu (2020); Rogers (2013); Scharlach (2012); Scharlach idr. (2012, 2014, 2015); Sheffield idr. (2013); Singelenberg idr. (2014); Smeets idr. (2019); Smith idr. (2013, 2018); Szanton idr. (2011); Tang in Lee (2011); Turjamaa idr. (2014); Van Hees idr. (2020), Wang idr. (2021); Wu idr. (2020);
Specifične intervencije za starejše	– Zastopnik starejših v lokalni skupnosti – Domače živali – Prostočasne aktivnosti – Vrtnarjenje – Humor – Intervencije usmerjene v dvig rezilientnosti – Intervencije usmerjene v podporo starejšim, ki izvajajo neformalno oskrbo družinskemu članu – Intervencije usmerjene v zaznavanje varnosti na različnih ravneh – Intervencije krepitve ohranjanja nadzora (psihološki, socialni, nadzor nad „fizičnim“ okoljem) – Kognitivni treningi – Vseživljenjsko učenje – Glasba – Religija (duhovnost) – Ples	Adams idr. (2014); Anker-Hansen idr. (2018); Black idr. (2015); Blaylock in Vogtle (2017); Elliott in Gardner (2018); Gonyea in Burnes (2013); Krampe (2011); Kuzuya idr. (2011); Lak idr. (2020); Mitchell in Helson (2016); Monahan (2015); Narushima idr. (2016); Nelson-Becker idr. (2015); Nilsen, Agahi in Shaw, 2018; Obradović idr. (2020); Rauktis in Hoy-Gerlach (2020); Sixsmith idr. (2014); Tang idr. (2020); Toohey idr. (2018); Wang in Glicksman, (2013); Wiles idr. (2021)
Specifične intervencije v okolju bivanja	– Prilagoditev notranjega fizičnega bivanjskega okolja – Prilagoditev zunanega fizičnega okolja – Prilagoditev zunanega in notranjega socialnega okolja	Affi idr. (2014); Bercaw (2020); Campbell in Kim (2016); Chow in Yau (2018); Eilertsen idr. (2016); Finlay, Esposito idr. (2021); Finlay, McCarron idr. (2021); Gardner (2011); Gonyea in Burnes (2013); Hwang idr. (2011); Kemper-Koebrugge idr. (2019); Loo idr. (2017); Van Hoof idr. (2013); Wang idr. (2012); Welti idr. (2020); Yen idr. (2014); Zhou idr. (2020)

oskrbe. Kot je razvidno iz tabele 6 je tovrstnih intervencij veliko, po svoji naravi pa so zelo različne (kode v tabeli 6). Primeroma predstavlja tri take študije. Intervencijska študija (Gonyea in Burnes, 2013) je vključevala zastopnika

starejših v lokalni skupnosti (oseba, dostopna starejšim v določenih obdobjih - preko telefona, obiskov na domu in z udeležbo na skupnostnih dogodkih), ukrep »toplih domov« (medsebojno sodelovanje starejših z medsebojnimi obiski na

Tabela 4 (nadaljevanje)

Osnovna tema	Kode	Viri
Sodobne tehnologije	– Pridobivanje večšin uporabe IKT	Airola in Rasi (2020); Astell idr. (2014); Bai idr. (2020); Beer idr. (2017); Bruce (2012); Connelly idr. (2014); Dupuy idr. (2016); Ficocelli in Neajt (2012);
	– Splošna vloga sodobne tehnologije	Fischinger idr. (2016); Glende idr. (2015); Göransson idr. (2017); Gothe idr. (2015); Harrod (2010); Huber idr. (2013); Jaschinski idr. (2021); Johnson idr. (2013); Kaasalainen in Huuhka (2016); Karlsen idr. (2019); Kaye idr. (2011);
	– Specifični dejavniki sodobne tehnologije, ki prispevajo k staranju v domačem okolju	Kim idr. (2014, 2015); Lindquist idr. (2017); Lorenz idr. (2015); Lu idr. (2013); Mitzner idr. (2013); Nilsen idr. (2018); Peek idr. (2016); Procter idr. (2014, 2016); Rantz idr. (2014); Roalstad (2014); Satariano idr. (2014); Silbert idr. (2016); Solli idr. (2015); Tak idr. (2015); Thoma-Lürken idr. (2019); Whitley idr. (2019); Wu idr. (2021); Zaidman in Tinker (2016)
	– Specifična spletna ponudba in programska orodja	

domovih), skupnostni forumi (starejši člani skupnosti so se izobraževali o prilagoditvah doma in različnih stanovanjskih možnostih, podajali so pobude za spremembo lokalne skupnosti). Sodelujoči v programu so zaznavali znižano raven stresa, ne pa tudi na druge vidike duševnega zdravja (osamljenost, depresija; Gonyea in Burnes, 2013). Dvoletna prospektivna študija po specifičnem programu kognitivnega treninga (Tang idr., 2020) je pokazala, da se sodelovanje v strukturiranih kognitivnih aktivnostih povezuje z izboljšanjem kognicije pri starejših osebah, ki so imele kognitivno aktiven ali neaktiven življenjski slog, vendar so se te koristi v drugem letu študije pri slednjih bistveno zmanjšale. Nižja izhodiščna kognitivna funkcija in višja raven fizične šibkosti sta napovedala večje kognitivne koristi strukturiranih kognitivnih programov (Tang idr., 2020). Intervencije za krepitev zaznane varnosti starejših žensk, živečih v urbanem okolju, morajo naslavljalati večdimenzionalno koncepta varnosti v starosti, ki zajema psihološko varnost (preprečevanje padcev, soočanje z izgubami, preprečevanje socialne izključenosti), funkcionalno varnost (zagotavljanje javnega prevoza, prehodnosti površin in krepitev telesne dejavnosti) in okoljsko varnost (preprečevanje kriminala, nadlegovanja, nespoštljivosti; Lak idr., 2020).

Tema **specifične intervencije v okolju** združujejo članke z opisi ali evalvacijami učinkovitosti ukrepov prilagoditve notranjega okolja starejšim. Prilagoditev doma je pomemben dejavnik staranja v domačem okolju (Bercaw, 2020; Hwang idr., 2011; van Hoof idr., 2013; Welti idr., 2020). Starejši najpogosteje potrebujejo ograje, oprijemala, nedrseče površine, lepljive preproge, zmanjševanje nereda, povečano osvetlitev, dvignjeno višino umivalnika/pulta (Bercaw, 2020; Welti idr., 2020). Tudi značilnosti soseščine (zunanjega okolja) je potrebno skrbno načrtovati za spodbujanje zdravja starejših. Take značilnosti so: soseske z večjo razpoložljivostjo lokalnih parkov in dostopom do drugih rekreacijskih površin in vsebin ter večja gostota poslovnih objektov (Finlay, Esposito idr., 2021). Intervencije krepitev socialne mreže je koda, ki opredeljuje različne vidike socialne mreže starejših. Socialno mreženje je učinkovita strategija premagovanja stresnih življenjskih dogodkov (Chow in Yau, 2018).

Naslednja večja tema so **sodobne tehnologije**. Pridobivanje večšin uporabe informacijsko komunikacijske tehnologije (IKT) je samo po sebi koristno za starejše

udeležence treningov, saj predstavlja obliko mentalne aktivnosti ter ima lahko pozitivne socialne in druge psihološke učinke (Zaidman in Tinker, 2016). Bai idr. (2020) sodobno tehnologijo opisujejo kot mehanizem podpore staranju v domačem okolju. Nove generacije podpornih tehnologij (AAL), ki temeljijo na IKT, lahko starejšim nudijo celostno podporo pri upravljanju zdravja, ohranjanju neodvisnosti in vključenosti v skupnost. Tehnologije AAL so usmerjene tudi na negovalce, da jim razbremenijo del bremena in jih podprejo pri usklajevanju in upravljanju nalog oskrbe (Jaschinski idr., 2021). Različni avtorji v identificiranih člankih opisujejo specifične spletne ponudbe in programska orodja za podporo starejšim in njihovim svojcem v domačem okolju (npr. Astell idr., 2014; Lindquist idr., 2017; Nilsen idr., 2018; Roalstad, 2014; Thoma-Lürken idr., 2019; Wu idr., 2021). Med ključnimi dejavniki uporabe ali namere uporabe IKT med starejšimi sistematični pregled literature identificira (Connelly idr., 2014): zaznana enostavnost uporabe, zaznana uporabnost, zaznan nadzor uporabe (povezan s starostjo in zaznavanjem fizičnih omejitev) in subjektivne norme (mlajši družinski člani so pogosto razlog, da starejši pridobijo in uporabljajo računalnik). Študija (Peek idr., 2016) podaja celovit pogled, kako lahko AAL podpira potrebe starejših, ki živijo v domačem okolju. Raziskovalci so identificirali 26 različnih vrst tehnologij (npr. GPS naprave za gibanje v soseščini, male gospodinjske naprave za pomoč pri domačih opravilih, televizija, radio, računalnik, e-bralniki ipd.), ki so pomembne za omogočanje neodvisnega življenja in se nanašajo na različna področja življenja (Peek idr., 2016): zdravje in samosposobnost, dom in vsakodnevno življenje, komunikacija in upravljanje, delo in prosti čas ter mobilnost in transport. Če združimo uvodoma predstavljene oblike socialne opore (Barrera in Ainlay, 1983; Wills in Shinar, 2000) z identificiranimi življenjskimi področji, na katerih lahko tehnologija podpira potrebe starejših v domačem okolju (Peek idr., 2016), pridobimo celovit vpogled v potencialne možnosti koriščenja sodobne tehnologije v procesu staranja v domačem okolju (tabela 5).

Nevarnosti staranja v domačem okolju

Nevarnosti, ki izhajajo iz širšega družbenega okolja, na katerega starejši ne morejo ali pa težko vplivajo, označujejo

Tabela 5*Oblike socialne opore, področja in primeri uporabe sodobne tehnologije, ki podpirajo staranje v domačem okolju*

Področja podpore staranju v domačem okolju (Peek idr., 2016)	Oblike socialne opore (Bareera in Ainlay, 1983; Wills in Shinar, 2000)			
	Instrumentalna	Informacijska	Čustvena	Socialna mreža
Zdravje in samospoštovanje	Tehnologija, ki aktivira neposredno zdravstveno oskrbo v primeru spremembe zdravstvenega stanja	Tehnologija, ki omogoča spremljanje zdravstvenega stanja, življenjskega stila, prehranskih navad, hitro dostopni vir informacij o zdravstveni in socialni oskrbi	Tehnologija, ki poveže osebo s pomembnimi drugimi in omogoča, da ti (še posebno če so neformalni oskrbovalci) prejemajo informacije o zdravstvenem stanju svojca	
Dom in vsakodnevno življenje	Tehnologija, ki omogoča prilagoditve doma, fizično razbremeni starejše	Tehnologija, ki omogoča načrtovanje dneva, tedna, ob sočasnem hitrem in enostavnem dostopu do informacij, potrebnih za načrtovanje dnevnih aktivnosti in druženja		Tehnologija, ki poveže osebo s poznanimi osebami, ki se soočajo s podobnim stanjem (e-podporne skupine)
Komunikacija in upravljanje	Tehnologija, ki omogoča komunikacijo - računalniki, videotelefonija ipd.	Dostopnost in dosegljivost formalnih ali neformalnih oskrbovalcev	Tehnologija, ki omogoča povezovanje s pomembnimi drugimi, z bolj pristnim kontaktom (npr. videoklic)	
Delo in prosti čas	Tehnologija, kot so TV in radio, e-bralniki, igre, ki podpira aktivnejše preživljanje prostega časa	Tehnologija, ki nudi pregled aktualnih dogodkov v okolju starejšega		
Mobilnost in transport	Transportne naprave	Tehnologija, ki omogoča orientacijo v bližnjem okolju starejšega in nudi pregled transportnih poti in ponudnikov transporta, prilagojenih za starejše		

tri teme. **Pomanjkljiva infrastruktura** se nanaša na kritiko delovanja družbe z vidika zagotavljanja potrebne zdravstvene, socialne, finančne, transportne in druge infrastrukture za staranje v domačem okolju (Wang, 2019). Pomanjkanje sistemskih finančnih virov na ravni družbe se kaže predvsem v pomanjkanju potrebnega kadra v obstoječih sistemih pomoči in opore (James idr., 2012), nezmožnosti (so)financiranja potrebnih prilagoditev doma za starejše (Fret idr., 2020) in nezmožnosti (so)financiranja neformalne oskrbe (Miller idr., 2020). V Združenih državah Amerike 34,2 milijona ljudi zagotavlja neplačano oskrbo odraslim, starim 50 let ali več; oskrbovalci so v povprečju stari 49 let in porabijo za oskrbo 24,4 ure na teden (Miller idr., 2020). Miller idr. (2020) opozarjajo, da v bodoče ne bo dovolj odraslih, ki bi lahko zagotavljali oskrbo povečanemu številu starejših potrebnih opore in pomoči.

Soseščina, v kateri prebivajo starejši, ima pomembno vlogo v številnih izidih: samooceni zdravja, psihološkem blagostanju, socialni izolaciji, kakovosti življenja (Dupuis-

Blanchard idr., 2015; Finlay, McCarron idr., 2021; Pruchno, 2018; Smith idr., 2018; Versey, 2018; Zhou idr., 2020). Širši družbeni dejavniki soseščine, kot so: socialno-ekonomski status skupnosti, prisotnost starejših ljudi, kriminal, prisotnost lokalnih trgovin in storitev ter drugih virov, vplivajo hojo in rekreacijo, uporabo javnega prostora, kognicijo, spanje in spolnost (Pruchno, 2018). Ruralno okolje predstavlja tveganje za staranje v domačem okolju zaradi pomanjkljive infrastrukture (Anarde, 2019; Harvey, 2019). Bivanje v ruralnem okolju povečuje socialno izolacijo in zmanjšuje zmožnost samostojnega življenja še posebej za starejše s slabšim finančnim položajem (Anarde, 2019). Spremembe v strukturi družine in trendi preseljevanja mladih v mesta zmanjšuje kontakte starejših iz ruralnih okolij z družinskimi člani (Dye idr., 2010).

V sodobnem času se v literaturi kot družbeno tvegana situacija izpostavlja predvsem pandemija covida-19, ki je potrdila ranljivost starejših v domačem okolju v situacijah, ki jim družbeni sistemi niso prilagojeni, neformalni oskrbovalci

Tabela 6*Nevarnosti staranja v domačem okolju – osnovne teme, kode in viri*

Osnovne teme	Kode	Viri
Pomanjkljiva infrastruktura	– Pomanjkanje podpornih sistemov v družbi – Starosti neprilagojena soseščina – Družbeno tvegane situacije – Pomanjkanje sistemskih finančnih virov – Ruralno okolje	Anarde (2019); Bai idr. (2020); Cicek idr. (2020); Dupuis-Blanchard idr. (2015); Dye idr. (2010); Finlay idr. (2021); Fret idr. (2020); Harvey (2019); Hayashi, (2016); James idr. (2012); Lehning idr. (2017); Miller idr. (2020); Neville idr. (2018); Pestine-Stevens in Greenfield (2020); Pruchno, (2018); Rolls idr. (2011); Smith idr. (2018); Versey (2018); Wang (2019); Wang idr. (2012); Wang idr. (2019); Zhou idr. (2020)
Družbeno kulturni kontekst	– Specifični kulturni kontekst staranja – Neusklajenost predstav politike s predstavami starejših – Idealizacija koncepta staranja v domačem okolju – Pomanjkanje socialne kohezivnosti v skupnosti	Bacsu idr. (2014); Badun in Krišto (2021); Baron idr. (2020); Barrett idr. (2012); Barry idr. (2018); Cassarino idr. (2016); Fernández-Carro (2016); Finlay idr. (2021); Grove (2021); Han in Kim (2017); Howell in Peterson (2020); König idr. (2019); Lee in Marier (2021); Lilly idr. (2012); Mort idr. (2013); Söderberg idr. (2013); Van Hees idr. (2018); Van Regenmortel idr. (2018); Vreugdenhil (2014)
Omejitve sodobne tehnologije	– Tehnološke rešitve brez ustrezne podporne socialne mreže – Starejšim neprilagojene tehnološke rešitve	Berridge idr. (2014); Nimrod in Edan (2021); Mihandoust idr. (2021); Procter idr. (2016); Satariano idr. (2014)

pa ne smejo ali ne morejo izvajati svoje vloge (Pestine-Stevens in Greenfield, 2020).

Družbeno kulturni kontekst opredeljuje specifični družbeni kontekst staranja, ki s sistematičnim poudarjanjem določenih vrednot, kot je na primer neodvisnost (König idr., 2019; Söderberg idr., 2013), vpliva predvsem na pomanjkanje različnih virov socialne opore starejšim v družbi in na stopnjo socialne kohezivnosti v skupnosti (Grove, 2021; Han in Kim, 2017; Lee in Marier, 2021; Van Regenmortel idr., 2018; Wang idr., 2012). Staranje v domačem okolju ima drugačen pomen v političnih diskurzih, kot v praksi. Medtem ko razvijalci politik večinoma obravnavajo dom ali domače okolje kot nekaj, kar je mogoče analizirati in spremeniti, so starejši ljudje čustveno navezani na kraj in se težko odločajo za kakršnokoli spremembo. Kot poudarjajo Bacsu idr. (2014) se predstave o dejavnih zdravega staranja med starejšimi in oblikovalci politik se razlikujejo; v nasprotju z biomedicinskimi pristopi starejši umeščajo zdravo staranje v bolj celosten kontekst zdravja, ki sega od družbene interakcije do ohranjanja optimizma.

V zahodnih družbah je neodvisno in aktivno staranja doma merilo kakovostne starosti (Mort idr., 2013). Idealizacija staranja v domačem okolju povzroča pri starejših potrebo po dokazovanju samostojnosti in neodvisnosti; zapustiti dom pomeni tako nasprotovati družbenim pričakovanjem (Barry idr., 2018). Uspeh politike oskrbe starejših v domačem okolju je v veliki meri odvisen od neplačanega dela neformalnih negovalcev; ideal staranja v domačem okolju pomeni le preložitev bremena na druge, ki niso formalno oz. institucionalno podprti (Vreugdenhil, 2014).

Tretjo temo **omejitve sodobne tehnologije** opredeljujeta dve kodi. Procter idr. (2014) ugotavljajo, da se uspešno staranje v domačem okolju soustvarja s prizadevanji starejših ter njihovih formalnih in neformalnih oskrbovalcev. Zasnova najnovejših tehnologij ne priznava tovrstne realnosti staranja (Berridge idr., 2014). Uspeh programov staranja v domačem okolju bo odvisen ne toliko od naprednih tehnologij, ampak od skrbnega usklajevanja tehnične, organizacijske in družbene konfiguracije podpore (Procter idr., 2014). Starejšim neprilagojene tehnološke rešitve je koda, ki izhaja iz ugotovitev, da sodobna tehnologija pogosto ne upošteva značilnosti raznolikih populacij starejših (Mihandoust idr., 2021; Nimrod in Edan, 2021), ki se odražajo v raznolikih vzorcih uporabe IKT (Nimrod in Edan, 2021). Kljub širokemu naboru nastajajočih in obstoječih tehnologij, ostajajo številni izzivi uporabe teh med starejšimi, vključno z nekonsistentnimi ali pomanjkljivimi dokazi učinkovitosti uporabe, ekonomskimi ovirami ter izobraževalnimi in ergonomskimi vprašanji, ki negativno vplivajo na uporabo tehnologije med starejšimi (Satariano idr., 2014).

Razprava

Sistematični pregled literature sta vodila dva cilja: identificirati prednosti, ovire, nevarnosti in priložnosti oz. podporne mehanizme staranju v domačem okolju ter opisati vlogo tehnologije kot podpornega mehanizma staranja v domačem okolju. SWOT analiza je predstavljala ogrodje pregleda, tematsko analizo pa sva uporabili kot tehniko analize in sinteze pregledanih člankov. V nadaljevanju

povzemava ugotovitve v skladu s podanim ciljem pregleda literature.

Bigonnesse idr. (2014) opredelijo staranje v domačem okolju skozi različne perspektive pomena domačega okolja za starejše, ki povzamejo tudi identificirane teme prednosti staranja v domačem okolju: fizični pomen (znano grajeno okolje, soseska, skupnost in poznana zasebnost), socialni pomen (mesto, točka povezav, mreže, skupnosti in družbene vloge), vedenjski pomen (rutine, dejavnosti vsakdanjega življenja in nadzor nad okoljem), kognitivni pomen (identiteta, varnost, svoboda gibanja, prepoznavanje) in čustveni pomen (navезanost, vpetost, veselje in ponos). Starejši so navezani na svoj dom, ta jim predstavlja čustveni in praktični vir, preko katerega ohranjajo kontinuiteto sebstva. Za ohranjanje tega vira posamezniki prilagajajo svoje vedenje in okolje do točke, ko je to še z vidika okolja in individualnih zmožnosti možno (»pogajajo« s staranjem povezane spremembe). Starejši uporabljajo številne samoregulacijske strategije, tehnike in ukrepe (Fausset idr., 2011; Kelly idr., 2014) s pomočjo katerih se prilagajajo in si prilagajajo domače okolje ob spremenjenih funkcionalnih zmožnostih. Stopnja subjektivnega blagostanja se povezuje s štirimi vidiki delovanja starejših oseb (Hammarström in Torres, 2012): (i) zaznavanje sedanje in prihodnje življenjske situacije, (ii) aktivnost in zaznana mobilnost, (iii) socialni ter čustveni odnosi in (iv) socialna opora. Sprejemanje spremenjenih fizičnih zmožnosti in s tem povezanih in funkcionalne sposobnosti, zaznavanje nadzora na življenjsko situacijo in lastno dejavnostjo ter predvidljivost stikov, odnosov in pomoči drugih so dejavniki, ki določajo stopnjo subjektivnega blagostanja starejših odraslih (Hammarström in Torres, 2012).

Ovire staranju v domačem okolju izhajajo iz osebe in okolja ter interakcije med specifičnimi individualnimi lastnostmi in specifičnim mikro okoljem. Ključna ovira staranju v domačem okolju je nezmožnost ohranjanja neodvisnosti (Bai idr., 2020), zaradi zdravstvenih (Blaylock in Vogtle, 2017; Grove, 2021; Kaplan idr., 2015; Van Dijk idr., 2015), ekonomskih (Blanchard, 2013; Dupuis-Blanchard idr., 2015; Han in Kim, 2017; Wang, 2019), bivalnih (Bercaw, 2020; Han in Kim, 2017; Hillcoat-Nallétamby in Ogg, 2014; Lu, 2021; Rioux in Werner, 2011) in socialnih razlogov (socialne mreže; Jiang idr., 2018; Martin idr., 2019; Moon idr., 2018; Nilsen idr., 2018). Zdravstveno stanje se povezuje s funkcionalnimi sposobnostmi, starostno krhkostjo, padci (Blaylock in Vogtle, 2017; Kaplan idr., 2015; Van Dijk idr., 2015), mobilnostjo (Grove, 2021), uporabo učinkovitih strategij prilagajanja na spremembe (Fausset idr., 2011; Kelly idr., 2014). Najmočnejši napovedniki staranja v domačem okolju so nižja starost, boljše funkcionalne sposobnosti, odsotnost demence in občutek bivanja v skupnosti (Moon idr., 2018).

Staranje v domačem okolju zahteva celovito finančno podporo, ki jo številne družbe ne zagotavljajo (Blanchard, 2013; Dupuis-Blanchard idr., 2015; Han in Kim, 2017; Wang, 2019), kar povečuje ranljivost skupin oseb, ki imajo zaradi različnih razlogov otežen dostop do zdravstvenega varstva, ustreznega stanovanja, socialne opore, pomoči na domu in pravnih storitev (Boggs idr., 2017). Nevarnosti, ki izhajajo iz širšega družbenega okolja, na katerega starejši ne morejo ali pa težko vplivajo, se nanašajo predvsem na pomanjkljivo

zdravstveno, socialno, finančno, transportno in drugo infrastrukturo (Baron idr., 2020; Dupuis-Blanchard idr., 2015; Finlay, McCarron idr., 2021; Fret idr., 2020; James idr., 2012; Miller idr., 2020; Pruchno, 2018; Smith idr., 2018; Versey, 2018; Wang, 2019), še posebno izven mestnih središč (Anarde, 2019; Dye idr., 2010; Harvey, 2019). Ali k temu prispeva širši družbeno kulturni kontekst poudarjene neodvisnosti (Söderberg idr., 2013), ali distanciranost oblikovalcev politik z realnostjo staranja (Bacsu idr., 2014; Barrett idr., 2012; Van Hees idr., 2018), na podlagi obstoječega pregleda literature ne moremo zaključiti. Nekateri avtorji pa opozarjajo (Barrett idr., 2012; Barry idr., 2018; Mort idr., 2013), da se s konceptom staranja v domačem okolju povezujejo pasti idealizirane podobe neodvisnosti in aktivnega staranja. Kriterij uspešne starosti je danes prav bivanje v domačem okolju (Barry idr., 2018; Mort idr., 2013), ki pa zanemara realne potrebe in želje starejših (Barrett idr., 2012) ter njihovih bližnjih, ki najpogosteje nadomeščajo manjkajoče družbene sisteme opore (Barry idr., 2018). Obstoječi sistemi, kot na primer zdravstvena in socialna oskrba na domu, prejemniku oskrbe pogosto ne služijo na ustrezen način, saj ne naslavlajo čustvenih potreb in spremenjenih predstav o sebi (Barrett idr., 2012).

Pregled literature je podal več tem oz. kategorij potencialnih podpornih dejavnikov in mehanizmov staranja v domačem okolju. Institucionalna opora bivanju v domačem okolju predstavlja institucionalne pobude, ki pomenijo razširitev ponudbe obstoječih institucionalnih (Anarde, 2019; Dupuis-Blanchard in Gould, 2018) ali delno institucionaliziranih programov oskrbe (Anarde, 2019; Dupuis-Blanchard in Gould, 2018). K slednjim lahko uvrščamo tudi sodobne pobude bivalnih skupnosti starejših, ki poleg nastanitve, omogočajo družbeno in državljsko udejstvovanje, druženje, zdravstvene in socialne storitve, vendar s finančno soudeležbo starejših (Cohen-Mansfield idr. 2013; Graham idr., 2018; Greenfield idr., 2013; Guo in Castillo, 2012; Singelenberg idr., 2014). Vprašanje pa je, v kolikšni meri take skupnosti nimajo dolgoročno negativnih učinkov na stališča do staranja (getoizacija); obenem pa neposredno ne predstavljajo rešitve staranju v domačem okolju, saj predvidevajo selitev starejših.

Specifični intervencijski ukrepi podpore starejšim v domačem okolju lahko predstavljajo dopolnitev obstoječe ponudbe zdravstvene in socialne oskrbe: prilagoditev bivalnega okolja starejšim s pripomočki ali relocacijo potrebščin (Bercaw, 2020; van Hoof idr., 2013; Hwang idr., 2011; Welte idr., 2020), humorni pristop k izvajanju zdravstvenih in socialnih storitev (Monahan, 2015), načrtovanje zdravstvenih in socialnih aktivnosti, z upoštevanjem perspektive osebe in z aktivnim sodelovanjem starejšega pri načrtovanju in izvedbo aktivnosti (Black idr., 2015), vključevanje glasbe v storitve (Elliott in Gardner, 2018), sobivanje starejših s hišnimi ljubljenci (Rauktis in Hoy-Gerlach, 2020; Toohey idr., 2020), prostočasne aktivnosti (Nilsen idr., 2018), kot je vrtnarjenje (Adams idr., 2014; Wang in Glicksman, 2013; Wiles idr., 2021). Pregled literature pa je ponudil tudi specifične intervencijske ukrepe za izboljšanje psiholoških virov osebe (Gonyea in Burnes, 2013; Mitchell in Helson, 2016; Tang idr., 2020) in krepitev

socialne mreže starejših (Chow in Yau, 2018). Vsaka od predstavljenih potencialnih intervencij pa ima svoje omejitve ter zahteva nadaljnje raziskave učinkovitosti za različne skupine starejših odraslih.

V vseh navedenih intervencijah ima lahko sodobna tehnologija podporno funkcijo (Bai idr., 2020). Vključenost v treninge veščin uporabe IKT ima lahko nekatere pozitivne učinke za starejše (Zaidman in Tinker, 2016), specifična tehnologija in programska orodja pa so lahko posebej primerna za specifične potrebe starejših in njihovih neformalnih in formalnih oskrbovalcev (Kaye idr., 2011; Karlsen idr., 2019; Lindquist idr., 2017; Nilsen idr., 2018; Wu idr., 2021). Da osebe uporabljajo sodobno tehnologijo pa jo morajo zaznavati kot enostavno, uporabno, prilagojena mora biti fizičnim zmožnostim osebe, tehnologija pa mora biti sprejeta ali v uporabi s strani pomembnih drugih (Connelly idr., 2014). Viri, ki sva jih identificirali s pregledom literature, so pokazali, da sodobna tehnologija predstavlja priložnosti za staranje v domačem okolju (Bai idr., 2020), ob upoštevanju zmožnosti in potreb starejših, ki jim je namenjena (Satariano idr., 2014), hkrati pa lahko v širšem družbenem kontekstu predstavlja tudi nevarnost, če ne upošteva željenega in realnega konteksta staranja, znotraj tega pa predvsem pomen socialne mreže starejšega (Berridge idr., 2014), in ni vpeta v celovit sistem zdravstvene in socialne oskrbe, ki ima zagotovljene ustrezne finančne vire v družbi (Satariano idr., 2014).

Pri načrtovanju vrst tehnološke podpore je potrebno upoštevati zdravstveno stanje, zmožnosti posameznika in posebej prilagajati rešitve ranljivim skupinam. Raznolikost področij uporabe tehnologije v življenju starejših pa tudi opozarja na nevarnost oblikovanja preveč raznolikih tehnoloških rešitev (za različne potrebe in področja uporabe, različne), kar zmanjšuje lahko zaznano stopnjo enostavnosti uporabe tehnologije, ki pa je ključen dejavnik dejanske uporabe, ne glede na starost uporabnika (Hauk idr., 2018).

Pregled literature ima številne omejitve. Omejen je z iskalnimi nizi, ki sva jih uporabili, kriteriji vključevanja in izključevanja znanstvenih člankov, pa tudi s pregledanimi bazami podatkov. Podvržen je tudi subjektivnim elementom in mehanizmom kategorizacije konstruktov. Slednje sva sicer skušali nadzirati z vzporednim delom obeh avtoric in z uporabo tematske analize, a kljub temu je številčnost in raznolikost pregledanih del taka, da individualnih preferenc avtoric ni bilo mogoče povsem izključiti. Širina koncepta staranja v domačem okolju zahteva različne pristope in znanja, ki jih imajo različne znanosti. Ta pregled literature je zato usmerjen predvsem v s staranjem v domačem okolju povezanimi družboslovnimi koncepti in konstrukti. V naslednjem koraku je za validiranje podanih odgovorov na vprašanje prednosti, ovir, nevarnosti in priložnosti potrebno vsakega od elementov SWOT analize podrobneje proučiti, vključno z analizo kakovosti pregledanih del.

Rezultati pregleda literature opozarjajo, da splošna politika favoriziranja staranja v domačem okolju nima nujno za vse starejše enakih učinkov. Tehnologija ponuja različne oblike opore (informacijske, materialne) in je orodje (posredovalni mehanizem), ki starejšim omogoča dostop do drugih čustvene opore in socialna mreže, a ne more in ne sme biti edini podporni dejavnik staranju v domačem okolju.

Zaključek

Pregled literature je pokazal ključne vidike večrazsežnostnega vprašanja staranja v domačem okolju. Številne ovire lahko tako staranje onemogočajo, na večino teh pa starejši nimajo neposrednega vpliva. Staranje v domačem okolju bo tako v bodoče odvisno predvsem od uveljavljanje strpnejšega odnosa do zmožnosti staranja v domačem okolju (staranje v domačem okolju je možnost, ne pa tudi pričakovani družbeni standard), pa tudi od celovite podpore starejšim in njihovim svojcem, ki najpogosteje zagotavljajo instrumentalno, informacijsko in čustveno oporo starejšim. Krepitev zdravstvenih in socialnih storitev oskrbe na domu je nujen pogoj varnemu staranju v domačem okolju. Poleg že uveljavljenih pristopov (npr. nega na domu, dostava obrokov ipd.), sodobna tehnologija nudi številne možnosti nadgradnje teh institutov. Pri načrtovanju te in njeni implementaciji pa se morajo tudi oblikovalci politik zavedati, da je tehnologija orodje, ki samo po sebi ne zadošča, saj ne naslavlja vseh psihosocialnih in praktičnih potreb starejših.

Financiranje

Objavo prispevka je finančno podprla Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije v okviru raziskovalnega projekta Opolnomočenje starejših: Samoregulacijski mehanizmi in podpora digitalne tehnologije v doseganju višje kakovosti življenja (J5-3120).

Reference

- Abramsson, M. in Andersson, E. (2016). Changing preferences with ageing – Housing choices and housing plans of older people. *Housing, Theory and Society*, 33(2), 217–214.
- Adams, J., Pascal, J. in Dickson-Swift, V. (2014). Spirituality and aging in place: The impact of extreme climatic conditions on domestic gardening practice. *The International Journal of Aging and Human Development*, 80(1), 10–26.
- Afifi, M., Parke, B. in Al-Hussein, M. (2014). Evidence-based evaluation of staircase architectural design to reduce the risk of falling for older adults. *Journal of Housing for the Elderly*, 28(1), 107–132.
- Airola, E. in Rasi, P. (2020). Domestication of a robotic medication-dispensing service among older people in Finnish Lapland. *Human Technology*, 16, 117–138.
- Anarde, S. (2019). Home sweet home: Aging in place in rural America. *Generations*, 43(2), 17–23.
- Anderson, J. K. E., Jain, P., Wade, A. J., Morris, A. M., Slaboda, J. C. in Norman, G. J. (2020). Indicators of potential health-related social needs and the association with perceived health and well-being outcomes among community-dwelling medicare beneficiaries. *Quality of Life Research*, 29(6), 1685–1696.
- Angel, J., Rote, S., Brown, D., Angel, R. in Markides, K. (2014). Nativity status and sources of care assistance among elderly Mexican-origin adults. *Journal of Cross-Cultural Gerontology*, 29(3), 243–258.

- Anker-Hansen, C., Skovdahl, K., McCormack, B. in Tønnessen, S. (2018). The third person in the room: The needs of care partners of older people in home care services—A systematic review from a person-centred perspective. *Journal of Clinical Nursing*, 27(7/8), 1309–1326.
- Aroonsrimorakot, S., Laiphrakpam, M., Metadilogkul, O. in Konjengbam, S. (2019). Ageing, social isolation, loneliness, health, social care and longevity: Insights from case studies in Thailand and India. *Ageing International*, 44(4), 371–384.
- Astell, A. J., Hwang, F., Brown, L. J., Timon, C., Maclean, L. M., Smith, T., Adam, T., Khadra, H. in Williams, E. A. (2014). Validation of the NANA (Novel Assessment of Nutrition and Ageing) touch screen system for use at home by older adults. *Experimental Gerontology*, 60, 100–107.
- Aurand, A., Miles, R. in Usher, K. (2014). Local environment of neighborhood naturally occurring retirement communities (NORC) in a Mid-Sized U.S. City. *Journal of Housing for the Elderly*, 28, 133–164.
- Babalola, M. O. (2020). The strengths, weaknesses, opportunities and threats (SWOT) analysis of the severe acute respiratory syndrome coronavirus 2 of COVID-19. *The University of Louisville Journal of Respiratory Infections*, 4(1), članek 45.
- Bacsu, J., Jeffery, B., Abonyi, S., Johnson, S., Novik, N., Martz, D. in Oosman, S. (2014). Healthy aging in place: Perceptions of rural older adults. *Educational Gerontology*, 40(5), 327–337.
- Bađun, M. in Krišto, J. (2021). Financial industry views on the prospective role of long-term care insurance and reverse mortgages in financing long-term care in Croatia. *Journal of Aging & Social Policy*, 33(6), 673–691.
- Bai, X., Lai, D. W. in Liu, C. (2020). Personal care expectations: Photovoices of Chinese ageing adults in Hong Kong. *Health & Social Care in the Community*, 28(3), 1071–1081.
- Bakk, L., Cadet, T., Lien, L. in Smalley, A. (2017). Home modifications among community-dwelling older adults: A closer look at race and ethnicity. *Journal of Gerontological Social Work*, 60(5), 377–394.
- Baltes, P. B. in Baltes, M. M. (1990). Psychological perspectives on successful aging: The model of selective optimization with compensation. V P. P. Baltes in M. M. Baltes (ur.), *Successful aging: Perspectives from the behavioral sciences* (str. 1–34). Cambridge University Press.
- Baron, M., Fletcher, C. in Mylène, R. (2020). Aging, health and place from the perspective of elders in an Inuit community. *Journal of Cross-Cultural Gerontology*, 35(2), 133–153.
- Barrera, M., Jr. in Ainlay, S. L. (1983). The structure of social support: A conceptual and empirical analysis. *Journal of Community Psychology*, 11(2), 133–143.
- Barrett, P., Hale, B. in Gault, R. (2012). Social inclusion through ageing-in-place with care? *Ageing & Society*, 32(3), 361–378.
- Barry, A., Heale, R., Pilon, R. in Lavoie, A. M. (2018). The meaning of home for ageing women living alone: An evolutionary concept analysis. *Health & Social Care in the Community*, 26(3), 337–344.
- Beer, J. M., Prakash, A., Smarr, C. A., Chen, T. L., Hawkins, K., Nguyen, H., Deyle, T., Mitzner, T. L., Kemp, C. C. in Rogers, W. A. (2017). Older users' acceptance of an assistive robot: Attitudinal changes following brief exposure. *Gerontechnology*, 16(1), 21–36.
- Bercaw, L. E. (2020). Supporting aging in place: A policymaking blueprint for addressing U.S. older adults' unmet home modification needs. *Journal of Aging and Environment*, 34(4), 389–401.
- Berridge, C., Furseth, P. I., Cuthbertson, R. in Demello, S. (2014). Technology-based innovation for independent living: Policy and innovation in the United Kingdom, Scandinavia, and the United States. *Journal of Aging & Social Policy*, 26(3), 213–228.
- Bigonnesse, C., Beaulieu, M. in Garon, S. (2014). Meaning of home in later life as a concept to understand older adults' housing needs: Results from the 7 age-friendly cities pilot project in Québec. *Journal of Housing for the Elderly*, 28(4), 357–382.
- Black, K., Dobbs, D. in Young, T. L. (2015). Aging in community: Mobilizing a new paradigm of older adults as a core social resource. *Journal of Applied Gerontology*, 34(2), 219–243.
- Blanchard, J. (2013). Aging in community: Communitarian alternative to aging in place, alone. *Generations*, 37(4), 6–13.
- Blaylock, S. E. in Vogtle, L. K. (2017). Falls prevention interventions for older adults with low vision: A scoping review: Étude de portée sur les interventions visant à prévenir les chutes chez les aînés ayant une basse vision. *Canadian Journal of Occupational Therapy*, 84(3), 139–147.
- Bødker, M. N., Christensen, U. in Langstrup, H. (2019). Home care as reablement or enabling arrangements? An exploration of the precarious dependencies in living with functional decline. *Sociology of Health & Illness*, 41(7), 1358–1372.
- Bødker, M. N., Langstrup, H. in Christensen, U. (2019). What constitutes “good care” and “good carers”? The normative implications of introducing reablement in Danish home care. *Health & Social Care in the Community*, 27(5), 871–878.
- Boggs, J. M., Dickman Portz, J., King, D. K., Wright, L. A., Helander, K., Retrum, J. H. in Gozansky, W. S. (2017). Perspectives of LGBTQ older adults on aging in place: A qualitative investigation. *Journal of Homosexuality*, 64(11), 1539–1560.
- Boldy, D., Grenade, L., Lewin, G., Karol, E. in Burton, E. (2011). Older people's decisions regarding ‘ageing in place’: A Western Australian case study. *Australasian Journal on Ageing*, 30(3), 136–142.
- Bonifas, R. P., Simons, K., Biel, B. in Kramer, C. (2014). Aging and place in long-term care settings: Influences on social relationships. *Journal of Aging and Health*, 26(8), 1320–1339.

- Bowland, S. (2015). Aging in place or being warehoused? African American trauma survivors in mixed-age housing. *Traumatology*, 21(3), 172–180.
- Bruce, C. R. (2012). Informed decision making for in-home use of motion sensor-based monitoring technologies. *The Gerontologist*, 52(3), 317–324.
- Callahan, C. M., Boustani, M. A., Weiner, M., Beck, R. A., Livin, L. R., Kellams, J. J., Willis, D. R. in Hendrie, H. C. (2011). Implementing dementia care models in primary care settings: The aging brain care medical home. *Aging & Mental Health*, 15(1), 5–12.
- Campbell, N. in Kim, D. (2016). Designing an ageless social community: Adapting a new urbanist social core to suit baby boomers in later life. *Journal of Housing for the Elderly*, 30(2), 156–174.
- Cao, M. J., Guo, X. L., Yu, H., Chen, L. Y. in McDonald, T. A. (2014). Chinese community-dwelling elders' needs: Promoting ageing in place. *International Nursing Review*, 61(3), 327–335.
- Capezuti, E. in Hamers, J. P. H. (2013). Perspectives on how to improve the nursing care of older adults. *International Journal of Nursing Studies*, 50(9), 1153–1155.
- Cassarino, M., O'Sullivan, V., Kenny, R. A. in Setti, A. (2016). Environment and cognitive aging: A cross-sectional study of place of residence and cognitive performance in the Irish longitudinal study on aging. *Neuropsychology*, 30(5), 543–557.
- Castle, N. in Resnick, N. (2016). Service-enriched housing: The staying at home program. *Journal of Applied Gerontology*, 35(8), 857–877.
- Chow, E. O. in Yau, K. K. (2018). An assessment of social networking intervention with older Chinese adults in Hong Kong. *Research on Social Work Practice*, 28(8), 907–919.
- Cicek, B., Sahin, H. in Erkal, S. (2020). Determination of the opinions of individuals aged 65 and over on aging in place: The case of Ankara. *Educational Gerontology*, 46(4), 182–194.
- Clarke, V. in Braun, V. (2014). Thematic analysis. V T. Teo (ur.), *Encyclopedia of critical psychology* (str. 1947–1952). Springer.
- Cohen-Mansfield, J., Dakheel-Ali, M. in Jensen, B. (2013). Predicting service use and intent to use services of older adult residents of two naturally occurring retirement communities. *Social Work Research*, 37(4), 313–326.
- Coleman, T. in Kearns, R. (2015). The role of bluespaces in experiencing place, aging and wellbeing: Insights from Waiheke Island, New Zealand. *Health & Place*, 35, 206–217.
- Connelly, K., Mokhtari, M. in Falk, T. H. (2014). Approaches to understanding the impact of technologies for aging in place: A mini-review. *Gerontology*, 60(3), 282–288.
- Cornell, V. (2018). Will housing tenure drive unequal outcomes for consumer-directed care recipients? *Australasian Journal on Ageing*, 37(2), 68–73.
- Cristoforetti, A., Gennai, F. in Rodeschini, G. (2011). Home sweet home: The emotional construction of places. *Journal of Aging Studies*, 25(3), 225–232.
- De Koning, J. L., Stathi, A. in Richards, S. (2016). Predictors of loneliness and different types of social isolation of rural-living older adults in the United Kingdom. *Ageing and Society*, 37(10), 2012–2043.
- Dickson, K. L. in Toto, P. E. (2018). Feasibility of integrating occupational therapy into a care coordination program for aging in place. *American Journal of Occupational Therapy*, 72(4), 7204195020p1–7204195020p7.
- Dong, W. (2018). Quality of life at an elder's collective dwelling community: A case study of a Toronto seniors' residence. *Journal of Applied Social Science*, 12(2), 113–126.
- Duckworth, J. M., Repede, E. in Elliott, L. (2013). Nurse practitioners aiding frail elderly through home visits. *Home Health Care Management & Practice*, 25(5), 212–216.
- Dupuis-Blanchard, S. in Gould, O. N. (2018). Nursing homes without walls for aging in place. *Canadian Journal on Aging*, 37(4), 442–449.
- Dupuis-Blanchard, S., Gould, O. N., Gibbons, C., Simard, M., Éthier, S. in Villalon, L. (2015). Strategies for aging in place: The experience of language-minority seniors with loss of independence. *Global Qualitative Nursing Research*, 2.
- Dupuy, L., Consel, C. in Sauzéon, H. (2016). Self determination-based design to achieve acceptance of assisted living technologies for older adults. *Computers in Human Behavior*, 65, 508–521.
- Dye, C. J., Willoughby, D. F. in Battisto, D. G. (2010). Advice from rural elders: What it takes to age in place. *Educational Gerontology*, 37(1), 74–93.
- Eilertsen, G., Horgen, G., Kvikstad, T. M. in Falkenberg, H. K. (2016). Happy living in darkness! Indoor lighting in relation to activities of daily living, visual and general health in 75-year-olds living at home. *Journal of Housing for the Elderly*, 30(2), 199–213.
- Elias, B. M. in Cook, S. L. (2016). Exploring the connection between personal space and social participation. *Journal of Housing for the Elderly*, 30(1), 107–122.
- Elliott, M. in Gardner, P. (2018). The role of music in the lives of older adults with dementia ageing in place: A scoping review. *Dementia*, 17(2), 199–213.
- Ewen, H. H., Hahn, S. J., Erickson, M. A. in Krout, J. A. (2014). Aging in place or relocation? Plans of community-dwelling older adults. *Journal of Housing for the Elderly*, 28(3), 288–309.
- Fausset, C. B., Kelly, A. J., Rogers, W. A. in Fisk, A. D. (2011). Challenges to aging in place: Understanding home maintenance difficulties. *Journal of Housing for the Elderly*, 25(2), 125–141.
- Fernández-Carro, C. (2016). Ageing at home, co-residence or institutionalisation? Preferred care and residential arrangements of older adults in Spain. *Ageing & Society*, 36(3), 586–612.
- Ficocelli, M. in Nejat, G. (2012). The design of an interactive assistive kitchen system. *Assistive Technology*, 24(4), 246–258.

- Finlay, J. M., Esposito, M., Li, M., Colabianchi, N., Zhou, H., Judd, S. in Clarke, P. (2021). Neighborhood active aging infrastructure and cognitive function: A mixed-methods study of older Americans. *Preventive Medicine*, 150, članek 106669.
- Finlay, J. M., McCarron, H. R., Statz, T. L. in Zmora, R. (2021). A critical approach to aging in place: A case study comparison of personal and professional perspectives from the Minneapolis metropolitan area. *Journal of Aging & Social Policy*, 33(3), 222–246.
- Fischinger, D., Einramhof, P., Papoutsakis, K., Wohlkinger, W., Mayer, P., Panek, P., Hofmann, S., Koertner, T., Weiss, A., Argyros, A. in Vincze, M. (2016). Hobbit, a care robot supporting independent living at home: First prototype and lessons learned. *Robotics and Autonomous Systems*, 75, 60–78.
- Fret, B., Mondelaers, B., De Donder, L., Switsers, L., Smetcoren, A. S. in Verté, D. (2020). Exploring the cost of ‘ageing in place’: Expenditures of community-dwelling older adults in Belgium. *Ageing International*, 45(3), 209–229.
- Friesen, S., Brémault-Phillips, S., Rudrum, L. in Rogers, L. G. (2016). Environmental design that supports healthy aging: Evaluating a new supportive living facility. *Journal of Housing for the Elderly*, 30(1), 18–34.
- Frochen, S. in Pynoos, J. (2017). Housing for the elderly: Addressing gaps in knowledge through the lens of age-friendly communities. *Journal of Housing for the Elderly*, 31(2), 160–177.
- Gallardo-Peralta, L. P., Mayorga Munoz, C. in Soto Higuera, A. (2022). Health, social support, resilience and successful ageing among older Chilean adults. *International Social Work*, 65(2), 283–299.
- Gardner, P. J. (2011). Natural neighborhood networks—Important social networks in the lives of older adults aging in place. *Journal of Aging Studies*, 25(3), 263–271.
- Gell, N. M., Wallace, R. B., LaCroix, A. Z., Mroz, T. M. in Patel, K. V. (2015). Mobility device use in older adults and incidence of falls and worry about falling: Findings from the 2011–2012 National Health and Aging Trends Study. *Journal of the American Geriatrics Society*, 63(5), 853–859.
- Gill, E. A. in Morgan, M. (2011). Home sweet home: Conceptualizing and coping with the challenges of aging and the move to a care facility. *Health Communication*, 26(4), 332–342.
- Gitlin, L., Szanton, S. in Hodgson, N. (2013). It’s complicated—but doable: The right supports can enable elders with complex conditions to successfully age in community. *Generations*, 37(4), 51–61.
- Glende, S., Conrad, I., Krezdorn, L., Klemcke, S. in Krätzel, C. (2015). Increasing the acceptance of assistive robots for older people through marketing strategies based on stakeholder needs. *International Journal of Social Robotics*, 8(3), 355–369.
- Golant, S. M. (2015). *Aging in the right place*. Health Professions Press.
- Gonyea, J. G. in Burnes, K. (2013). Aging well at home: Evaluation of a neighborhood-based pilot project to “put connection back into community”. *Journal of Housing for the Elderly*, 27(4), 333–347.
- Gonyea, J. G., Curley, A., Melekis, K., Levine, N. in Lee, Y. (2018). Loneliness and depression among older adults in urban subsidized housing. *Journal of Aging and Health*, 30(3), 458–474.
- Göransson, C., Wengström, Y., Ziegert, K., Langius-Eklöf, A., Eriksson, I., Kihlgren, A. in Blomberg, K. (2017). Perspectives of health and self-care among older persons—To be implemented in an interactive information and communication technology-platform. *Journal of Clinical Nursing*, 26(23/24), 4745–4755.
- Gothe, N. P., Wójcicki, T. R., Olson, E. A., Fanning, J., Awick, E., Chung, H. D., Zuniga, K. E., Mackenzie, M. J., Motl, R. W. in McAuley, E. (2015). Physical activity levels and patterns in older adults: The influence of a DVD-based exercise program. *Journal of Behavioral Medicine*, 38(1), 91–97.
- Gotzmeister, D. J., Zečević, A., Klinger, L. in Salmoni, A.W. (2015). “People are getting lost a little bit”: Systemic factors that contribute to falls in community-dwelling octogenarians. *Canadian Journal on Aging*, 34, 397–410.
- Graham, C. L. in Scharlach, A. E. (2017). Impact of the Village model: Results of a national survey. *Journal of Gerontological Social Work*, 60(15), 1–20.
- Graham, C. L., Scharlach, A. E. in Kurtovich, E. (2018). Do villages promote aging in place? Results of a longitudinal study. *Journal of Applied Gerontology*, 37(3), 310–331.
- Graham, C. L., Scharlach, A. E. in Price Wolf, J. (2014). The impact of the „Village“ model on health, well-being, service access, and social engagement of older adults. *Health Education & Behavior*, 41(Suppl. 1), 91S–97S.
- Granbom, M., Himmelsbach, I., Haak, M., Löfqvist, C., Oswald, F. in Iwarsson, S. (2014). Residential normalcy and environmental experiences of very old people: Changes in residential reasoning over time. *Journal of Aging Studies*, 29, 9–19.
- Greenfield, E. A. (2013). Community aging initiatives and social capital. *Journal of Applied Gerontology*, 33(2), 227–250.
- Greenfield, E. A., Scharlach, A., Lehning, A. J. in Davitt, J. K. (2012). A conceptual framework for examining the promise of the NORC program and Village models to promote aging in place. *Journal of Aging Studies*, 26(3), 273–284.
- Greenfield, E. A., Scharlach, A. E., Lehning, A. J., Davitt, J. K. in Graham, C. L. (2013). A tale of two community initiatives for promoting aging in place: Similarities and differences in the national implementation of NORC programs and villages. *The Gerontologist*, 53(6), 928–938.
- Grenier, A., Barken, R. in McGrath, C. (2016). Homelessness and aging: The contradictory ordering of ‘house’ and ‘home’. *Journal of Aging Studies*, 39, 73–80.
- Grove, H. (2021). Ageing as well as you can in place: Applying a geographical lens to the capability approach. *Social Science & Medicine*, 288, članek 113525.
- Guo, K. L. in Castillo, R. J. (2012). The US long term care system: Development and expansion of naturally occurring retirement communities as an innovative model for aging in place. *Ageing International*, 37(2), 210–227.

- Hammarström, G. in Torres, S. (2012). Variations in subjective well-being when 'aging in place'—A matter of acceptance, predictability and control. *Journal of Aging Studies*, 26(2), 192–203.
- Han, J. H. in Kim, J. H. (2017). Variations in ageing in home and ageing in neighbourhood. *Australian Geographer*, 48(2), 255–272.
- Harrod, M. (2010). "I have to keep going": Why some older adults are using the Internet for health information. *Ageing International*, 36(2), 283–294.
- Harvey, D. (2019). Perceptions of and policy making around aging in rural America. *Generations*, 43(2), 66–70.
- Hauk, N., Hüffmeier, J. in Krumm, S. (2018). Ready to be a silver surfer? A meta-analysis on the relationship between chronological age and technology acceptance. *Computers in Human Behavior*, 84, 304–319.
- Hautsalo, K., Rantanen, A. in Astedt-Kurki, P. (2012). Family functioning, health and social support assessed by aged home care clients and their family members. *Journal of Clinical Nursing*, 22(19/20), 2953–2963.
- Hayashi, M. (2016). The Japanese voluntary sector's responses to the increasing unmet demand for home care from an ageing population. *Ageing & Society*, 36(3), 508–533.
- Hebert, C. A., Trudeau, S. A., Sprinkle, W., Moo, L. R. in McConnell, E. S. (2020). Directed content analysis of Veterans Affairs policy documents: A strategy to guide implementation of a dementia home safety toolkit for Veterans to promote ageing in place. *Health & Social Care in the Community*, 28(1), 182–194.
- Hillcoat-Nallétamby, S. in Ogg, J. I. M. (2014). Moving beyond 'ageing in place': Older people's dislikes about their home and neighbourhood environments as a motive for wishing to move. *Ageing & Society*, 34(10), 1771–1796.
- Hlebec, V., Mrzel, M. in Kogovšek, T. (2012). Assessing social support networks in cross-national comparative surveys: Measurement issues. *Quality & quantity*, 46(5), 1431–1449.
- Hlebec, V., Šircelj, M. in Mrzel, M. (2010). How to monitor intergenerational solidarity in social support networks? *Teorija in praksa: Revija za družbena vprašanja*, 47(6), 1127–1149.
- Ho, V. W. T., Chen, C. in Merchant, R. A. (2019). Cumulative effect of visual impairment, multimorbidity, and frailty on intrinsic capacity in community-dwelling older adults. *Journal of Aging and Health*, 32(7/8), 670–676.
- Howell, B. M. in Peterson, J. R. (2020). "With age comes wisdom:" A qualitative review of elder perspectives on healthy aging in the circumpolar north. *Journal of Cross-Cultural Gerontology*, 35(2), 113–131.
- Huber, L. L., Shankar, K., Caine, K., Connelly, K., Camp, L. J., Walker, B. A. in Borrero, L. (2013). How in-home technologies mediate caregiving relationships in later life. *International Journal of Human-Computer Interaction*, 29(7), 441–455.
- Hung, L.-L., Chen, H.-M., Lan, Y.-H., Clark, M. J. in Chao, S.-Y. (2013). Life values, family support and psychosocial adaptation among older people in Taiwan: An institutional and community comparison. *Asia Pacific Journal of Social Work and Development*, 23(2), 75–90.
- Hutchings, B. L. in Chaplin, E. (2017). The relationship of person-environment fit to perceptions of autonomy, competency and satisfaction among older adults with developmental disabilities. *Journal of Policy and Practice in Intellectual Disabilities*, 14(3), 214–223.
- Hwang, E., Cummings, L., Sixsmith, A. in Sixsmith, J. (2011). Impacts of home modifications on aging-in-place. *Journal of Housing for the Elderly*, 25(3), 246–257.
- James, K., Holder-Nevins, D., Morris, C., Eldemire-Shearer, D., Powell, J. in Laws, H. (2012). Ageing in place: Implications of morbidity patterns among older persons—Findings from a cross-sectional study in a developing country (Jamaica). *Australasian Journal on Ageing*, 31(3), 170–175.
- Jaschinski, C., Allouch, S. B., Peters, O., Cachucho, R. in van Dijk, J. A. (2021). Acceptance of technologies for aging in place: A conceptual model. *Journal of Medical Internet Research*, 23(3), članek e22613.
- Jayantha, W. M., Qian, Q. K. in Yi, C. O. (2018). Applicability of 'aging in place' in redeveloped public rental housing estates in Hong Kong. *Cities*, 83, 140–151.
- Jiang, N., Lou, V. W. in Lu, N. (2018). Does social capital influence preferences for aging in place? Evidence from urban China. *Ageing & Mental Health*, 22(3), 405–411.
- Johnson, D. O., Cuijpers, R. H., Juola, J. F., Torta, E., Simonov, M., Frisiello, A., Bazzani, M., Yan, W., Weber, C., Wermter, S., Meins, N., Oberzaucher, J., Panek, P., Edelmayer, G., Mayer, P. in Beck, C. (2013). Socially assistive robots: A comprehensive approach to extending independent living. *International Journal of Social Robotics*, 6(2), 195–211.
- Kaasalainen, T. in Huuhka, S. (2016). Accessibility improvement models for typical flats: Mass-customizable design for individual circumstances. *Journal of Housing for the Elderly*, 30(3), 271–294.
- Kählin, I., Kjellberg, A. in Hagberg, J. E. (2016). Ageing in people with intellectual disability as it is understood by group home staff. *Journal of Intellectual & Developmental Disability*, 41(1), 1–10.
- Kaplan, D. B., Andersen, T. C., Lehning, A. J. in Perry, T. E. (2015). Aging in place vs. relocation for older adults with neurocognitive disorder: Applications of wiseman's behavioral model. *Journal of Gerontological Social Work*, 58(5), 521–538.
- Karlsen, C., Moe, C. E., Haraldstad, K. in Thygesen, E. (2019). Caring by telecare? A hermeneutic study of experiences among older adults and their family caregivers. *Journal of Clinical Nursing*, 28(7/8), 1300–1313.
- Kaye, J. A., Maxwell, S. A., Mattek, N., Hayes, T. L., Dodge, H., Pavel, M., Jimison, H. B., Wild, K., Boise, L. in Zitzelberger, T. A. (2011). Intelligent systems for assessing aging changes: Home-based, unobtrusive, and continuous assessment of aging. *Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*, 66(Suppl. 1), i180–i190.
- Kelly, A. J., Fausset, C. B., Rogers, W. in Fisk, A. D. (2014). Responding to home maintenance challenge scenarios: The role of selection, optimization, and compensation in aging-in-place. *Journal of Applied Gerontology*, 33(8), 1018–1042.

- Kemper-Koebrugge, W., Adriaansen, M., Laurant, M. in Wensing, M. (2019). Actions to influence the care network of home-dwelling elderly people: A qualitative study. *Health & Social Care in the Community*, 27(4), 973–981.
- Kendig, H., Gong, C. H., Cannon, L. in Browning, C. (2017). Preferences and predictors of aging in place: Longitudinal evidence from Melbourne, Australia. *Journal of Housing for the Elderly*, 31(3), 259–271.
- Kiger, M. E. in Varpio, L. (2020). Thematic analysis of qualitative data: AMEE Guide No. 131. *Medical Teacher*, 42(8), 846–854.
- Kim, H.-S., Lee, K.-H., Kim, H. in Kim, J. H. (2014). Using mobile phones in healthcare management for the elderly. *Maturitas*, 79(4), 381–388.
- Kim, M. J., Lee, J. H., Wang, X. in Kim, J. T. (2015). Health smart home services incorporating a MAR-based energy consumption awareness system. *Journal of Intelligent & Robotic Systems*, 79(3), 523–535.
- Kim, B., Park, S., Bishop-Saucier, J. in Amorim, C. (2017). Community-based services and depression from person-environment fit perspective: Focusing on functional impairments and living alone. *Journal of Gerontological Social Work*, 60(4), 270–285.
- Kingston, A., Wohland, P., Wittenberg, R., Robinson, L., Brayne, C., Matthews, F. E., Jagger, C. in Cognitive Function and Ageing Studies collaboration. (2017). Is late-life dependency increasing or not? A comparison of the cognitive function and ageing studies (CFAS). *The Lancet*, 390(10103), 1676–1684.
- Knuutila, M., Lehti, T., Karppinen, H., Kautiainen, H., Strandberg, T. in Pitkala, K. (2021). Associations of perceived poor societal treatment among the oldest-old. *Archives of Gerontology and Geriatrics*, 93(2), članek 104318.
- König, K., Raue, M., D'Ambrosio, L. A. in Coughlin, J. F. (2019). Physical and emotional support of the neighborhood for older adults: A comparison of the United States and Germany. *Journal of Environmental Psychology*, 62, 84–94.
- Kopera-Frye, K., Harrison, M. T., Iribarne, J., Dampsey, E., Adams, M., Grabreck, T., McMullen, T., Peak, K., McCown, W. G. in Harrison, W. O. (2013). Veterans aging in place behind bars: A structured living program that works. *Psychological Services*, 10(1), 79–86.
- Krampe, J. (2011). Exploring the effects of dance-based therapy on balance and mobility in older adults. *Western Journal of Nursing Research*, 35(1), 39–56.
- Kuzuya, M., Hasegawa, J., Hirakawa, Y., Enoki, H., Izawa, S., Hirose, T. in Iguchi, A. (2011). Impact of informal care levels on discontinuation of living at home in community-dwelling dependent elderly using various community-based services. *Archives of Gerontology and Geriatrics*, 52(2), 127–132.
- Kylén, M., Schmidt, S. M., Iwarsson, S., Haak, M. in Ekström, H. (2017). Perceived home is associated with psychological well-being in a cohort aged 67–70 years. *Journal of Environmental Psychology*, 51, 239–247.
- Lak, A., Aghamolaei, R. in Myint, P. K. (2020). How do older women perceive their safety in Iranian urban outdoor environments? *Ageing International*, 45(4), 411–433.
- Lee, K. in Marier, P. (2021). Aging in place with a spouse in need: Neighborhood cohesion and older adult spouses' physical and mental health. *The International Journal of Aging and Human Development*, 93(4), 1012–1030.
- Lehning, A. J. in Greenfield, E. A. (2017). Research on age-friendly community initiatives: Taking stock and moving forward. *Journal of Housing for the Elderly*, 31(2), 178–192.
- Lehning, A. J., Nicklett, E. J., Davitt, J. in Wiseman, H. (2017). Social work and aging in place: A scoping review of the literature. *Social Work Research*, 41(4), 235–248.
- Lehning, A. J., Scharlach, A. E. in Davitt, J. K. (2015). Variations on the Village model: An emerging typology of a consumer-driven community-based initiative for older adults. *Journal of Applied Gerontology*, 36(2), 234–246.
- Lehning, A. J., Scharlach, A. E., Price Wolf, J., Davitt, J. in Wiseman, H. (2015). Perceived challenges to the sustainability of community-based aging initiatives: Findings from a National Study of Villages. *Journal of Gerontological Social Work*, 58(7/8), 684–702. <https://doi.org/10.1080/01634372.2015.1088111>
- Lehning, A. J., Smith, R. J. in Dunkle, R. E. (2015). Do age-friendly characteristics influence the expectation to age in place? A comparison of low-income and higher income Detroit elders. *Journal of Applied Gerontology*, 34(2), 158–180.
- Leibing, A., Guberman, N. in Wiles, J. (2016). Liminal homes: Older people, loss of capacities, and the present future of living spaces. *Journal of Aging Studies*, 37, 10–19.
- Leigh, D. (2009). SWOT analysis. V R. Watkins in D. Leigh (ur.), *Handbook of improving performance in the workplace: Selecting and implementing performance interventions* (str. 115–140). John Wiley & Sons.
- Levine, D. M., Lipsitz, S. R. in Linder, J. A. (2018). Changes in everyday and digital health technology use among seniors in declining health. *The Journals of Gerontology: Series A*, 73(4), 552–559.
- Liddle, J., Scharf, T., Bartlam, B., Bernard, M. in Sim, J. (2013). Exploring the age-friendliness of purpose-built retirement communities: Evidence from England. *Ageing and Society*, 34(9), 1601–1629.
- Lilly, M. B., Robinson, C. A., Holtzman, S. in Bottorff, J. L. (2012). Can we move beyond burden and burnout to support the health and wellness of family caregivers to persons with dementia? Evidence from British Columbia, Canada. *Health & Social Care in the Community*, 20(1), 103–112.
- Lindquist, L. A., Ramirez-Zohfeld, V., Forcucci, C., Sunkara, P. in Cameron, K. A. (2018). Overcoming reluctance to accept home-based support from an older adult perspective. *Journal of the American Geriatrics Society*, 66(9), 1796–1799.
- Lindquist, L. A., Ramirez-Zohfeld, V., Sunkara, P., Forcucci, C., Campbell, D., Mitzen, P. in Cameron, K. A. (2016). Advanced life events (ALEs) that impede aging-in-place among seniors. *Archives of Gerontology and Geriatrics*, 64, 90–95.

- Lindquist, L. A., Ramirez-Zohfeld, V., Sunkara, P. D., Forcucci, C., Campbell, D. S., Mitzen, P., Ciolino, J. D., Gregory, D., Kricke, G. in Cameron, K. A. (2017). PlanYourLifeSpan.org - an intervention to help seniors make choices for their fourth quarter of life: Results from the randomized clinical trial. *Patient Education and Counseling*, 100(11), 1996–2004.
- Liu, S., Liu, Y. in Wang, S. (2021). Constructing a sense of home: Older Chinese migrants ageing in a foreign land. *Journal of Sociology*, 57(3), 485–500.
- Liu, J., Wei, W., Peng, Q. in Xue, C. (2021). What can buffer the impact of social support on Chinese older adults' life satisfaction? *Journal of Applied Gerontology*, 40(10), 1260–1271.
- Löfqvist, C., Granbom, M., Himmelsbach, I., Iwarsson, S., Oswald, F. in Haak, M. (2013). Voices on relocation and aging in place in very old age—A complex and ambivalent matter. *The Gerontologist*, 53(6), 919–927.
- Löfqvist, C., Tomsone, S., Iwarsson, S., Horstmann, V. in Haak, M. (2017). Changes in home and health over nine years among very old people in Latvia – Results from the ENABLE-AGE Project. *Journal of Cross-Cultural Gerontology*, 32(1), 17–29.
- Loo, B. P. Y., Lam, W. W. Y., Mahendran, R. in Keiko, K. (2017). How is the neighborhood environment related to the health of seniors living in Hong Kong, Singapore, and Tokyo? Some insights for promoting aging in place. *Annals of the American Association of Geographers*, 107(4), 812–828.
- Lorenz, T., Weiss, A. in Hirche, S. (2015). Synchrony and reciprocity: Key mechanisms for social companion robots in therapy and care. *International Journal of Social Robotics*, 8(1), 125–143.
- Lu, S. (2021). Perceived housing conditions, home satisfaction, control beliefs over aging experience, and life satisfaction among Chinese older adults: A path analysis study. *Journal of Aging & Environment*, 35(1), 88–105.
- Lu, J.-F., Chi, M.-J. in Chen, C. M. (2013). Advocacy of home telehealth care among consumers with chronic conditions. *Journal of Clinical Nursing*, 23(5/6), 811–819.
- Ma, C., Guerra-Santin, O. in Mohammadi, M. (2022). Smart home modification design strategies for ageing in place: A systematic review. *Journal of Housing and the Built Environment*, 37(2), 625–651.
- Marhánková, J. H. (2019). Places of (in) visibility. LGB aging and the (im)possibilities of coming out to others. *Journal of Aging Studies*, 48, 9–16.
- Marsack, C. N. in Perry, T. E. (2018). Aging in place in every community: Social exclusion experiences of parents of adult children with autism spectrum disorder. *Research on Aging*, 40(6), 535–557.
- Martin, D., Long, O. in Kessler, L. (2019). Planning for aging in place: Incorporating the voice of elders to promote quality of life. *Journal of Housing for the Elderly*, 33(4), 382–392.
- Mayo, N. E., Brouillette, M. J., Nadeau, L., Dendukuri, N., Harris, M., Smaill, F., Smith, G., Thomas, R., Fellows, L. K. in Investigators from the Positive Brain Health Now Study. (2021). A longitudinal view of successful aging with HIV: Role of resilience and environmental factors. *Quality of Life Research*, 31, 1–11.
- McDonough, K. E. in Davitt, J. K. (2011). It takes a village: Community practice, social work, and aging-in-place. *Journal of Gerontological Social Work*, 54(5), 528–541.
- Mihandoust, S., Joshi, R., Joseph, A., Madathil, K. C., Dye, C. J., Machry, H. in Wilson, J. (2021). Identifying key components of paper-based and technology-based home assessment tools using a narrative literature review. *Journal of Aging and Environment*, 35(4), 406–432.
- Miller, J., Ward, C., Lee, C., D'Ambrosio, L. in Coughlin, J. (2020). Sharing is caring: The potential of the sharing economy to support aging in place. *Gerontology & Geriatrics Education*, 41(4), 407–429.
- Mitchell, V. in Helson, R. M. (2016). The place of purpose in life in women's positive aging. *Women & Therapy*, 39(1/2), 213–234.
- Mitzner, T. L., Chen, T. L., Kemp, C. C. in Rogers, W. A. (2013). Identifying the potential for robotics to assist older adults in different living environments. *International Journal of Social Robotics*, 6(2), 213–227.
- Moher, D., Liberati, A., Tetzlaff, J., Altman, D. G. in The PRISMA Group (2009). Preferred reporting items for systematic reviews and meta-analyses: The PRISMA statement. *PLoS Medicine*, 6(7), 264–269.
- Monahan, K. (2015). The use of humor with older adults aging in place. *Social Work in Mental Health*, 13(1), 61–69.
- Moon, H., Rote, S. in Haley, W. E. (2018). Factors that contribute to remaining in the community among older adults. *Aging & Mental Health*, 22(11), 1502–1509.
- Mort, M., Roberts, C. in Callén, B. (2013). Ageing with telecare: Care or coercion in austerity? *Sociology of Health & Illness*, 35(6), 799–812.
- Naganathan, G., Kuluski, K., Gill, A., Jaakkimainen, L., Upshur, R. in Wodchis, W. (2016). Perceived value of support for older adults coping with multi-morbidity: Patient, informal care-giver and family physician perspectives. *Ageing and Society*, 36(9), 1891–1914.
- Narushima, M., Liu, J. in Diestelkamp, N. (2016). Lifelong learning in active ageing discourse: Its conserving effect on wellbeing, health and vulnerability. *Ageing and Society*, 38(4), 651–675.
- Nelson-Becker, H., Ai, A. L., Hopp, F. P., McCormick, T. R., Schlueter, J. O. in Camp, J. K. (2015). Spirituality and religion in end-of-life care ethics: The challenge of interfaith and cross-generational matters. *British Journal of Social Work*, 45(1), 104–119.
- Neville, S., Adams, J., Napier, S., Shannon, K. in Jackson, D. (2018). "Engaging in my rural community": Perceptions of people aged 85 years and over. *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-being*, 13(1), članek 1503908.
- Nilsen, C., Agahi, N. in Shaw, B. A. (2018). Does the association between leisure activities and survival in old age differ by living arrangement? *Journal of Epidemiology and Community Health*, 72(1), 1–6.
- Nilsen, K. M., Medvene, L. J., Ofei-Dodoo, S., Smith, R., DiLollo, A., Graham, A. in Nance, A. (2018). Aging in community: Home-and community-based services clients' use of computers as a protective factor for social isolation and loneliness. *Educational Gerontology*, 44(10), 648–661.

- Nimrod, G. in Edan, Y. (2021). Technology domestication in later life. *International Journal of Human-Computer Interaction*, 38, 339–350.
- Niu, Y., Li, N., Jin, C., Chen, D., Yang, Y. in Ding, H. (2017). Activity outside the home, environmental barriers, and healthy aging for community-dwelling elderly individuals in China. *Bioscience Trends*, 11(5), 603–605.
- Norstrand, J. A., Glicksman, A., Lubben, J. in Kleban, M. (2012). The role of the social environment on physical and mental health of older adults. *Journal of Housing for the Elderly*, 26(1/3), 290–307.
- Obradović, N., Lagueux, É., Michaud, F. in Provencher, V. (2020). Pros and cons of pet ownership in sustaining independence in community-dwelling older adults: A scoping review. *Ageing & Society*, 40(9), 2061–2076.
- Oswald, F., Jopp, D., Rott, C. in Wahl, H. W. (2011). Is aging in place a resource for or risk to life satisfaction? *The Gerontologist*, 51(2), 238–250.
- Owens, O. L., Beer, J. M., Revels, A. A. in White, K. (2021). The lived experiences of older low-income African Americans living alone: Implications for aging in place in the United States. *Journal of Aging and Environment*, 35(1), 42–61.
- Pahor, M., Domanjko, B. in Hlebec, V. (2011). Social support in the case of illness: Intergenerational solidarity. *Zdravniški vestnik: Glasilo Slovenskega zdravniškega društva*, 80(2), 75–83.
- Paganini-Hill, A. (2013). Aging in place in a retirement community: 90+ year olds. *Journal of Housing for the Elderly*, 27(1/2), 191–205.
- Page, M. J., McKenzie, J. E., Bossuyt, P. M., Boutron, I., Hoffmann, T. C., Mulrow, C. D., Shamseer, L., Tetzlaff, J. M., Akl, E. A., Brennan, S. E., Chou, R., Glanville, J., Grimshaw, J. M., Hróbjartsson, A., Lalu, M. M., Li, T., Loder, E. W., Mayo-Wilson, E., McDonald, S. ... Moher, D. (2021). The PRISMA 2020 statement: An updated guideline for reporting systematic reviews. *BMJ (Clinical research ed.)*, 372(71).
- Park, H. J. (2016). Ageing in anomie: Later life migration and its implications for anti-anomic social work practice. *International Social Work*, 59(6), 915–921.
- Peace, S., Holland, C. in Kellaher, L. (2011). 'Option recognition' in later life: Variations in ageing in place. *Ageing & Society*, 31(5), 734–757.
- Peek, S. T. M., Aarts, S. in Wouters, E. J. M. (2015). Can smart home technology deliver on the promise of independent living? A critical reflection based on the perspectives of older adults. V J. van Hoof, G. Demiris in E. J. M. Wouters (ur.), *Handbook of smart homes, health care and well-being* (str. 203–214). Springer Cham.
- Peek, S. T. M., Wouters, E. J., Luijkx, K. G. in Vrijhoef, H. J. (2016). What it takes to successfully implement technology for aging in place: Focus groups with stakeholders. *Journal of Medical Internet Research*, 18(5), članek e5253.
- Penger, S. in Conrad, K. (2021). Mobility-related behavioral flexibility and routines. *GeroPsych: The Journal of Gerontopsychology and Geriatric Psychiatry*, 35(3), 134–148.
- Pestine-Stevens, A. in Greenfield, E. A. (2020). The need for community practice to support aging in place during COVID-19. *Journal of Gerontological Social Work*, 63(6/7), 631–634.
- Pettersson, C., Nilsson, M., Andersson, M. in Wijk, H. (2021). The impact of the physical environment for caregiving in ordinary housing: Experiences of staff in home- and health-care services. *Applied Ergonomics*, 92, članek 103352.
- Pot, A. M. (2013). Improving nursing home care for dementia: Is the environment the answer? *Ageing & Mental Health*, 17(7), 785–787.
- Procter, R., Greenhalgh, T., Wherton, J., Sugarhood, P., Rouncefield, M. in Hinder, S. (2014). The day-to-day co-production of ageing in place. *Computer Supported Cooperative Work (CSCW)*, 23(3), 245–267.
- Procter, R., Wherton, J., Greenhalgh, T., Sugarhood, P., Rouncefield, M. in Hinder, S. (2016). Telecare call centre work and ageing in place. *Computer Supported Cooperative Work (CSCW)*, 25(1), 79–105.
- Pruchno, R. (2018). Aging in context. *The Gerontologist*, 58(1), 1–3.
- Puplampu, V. (2020). Forming and living in a seniors' cohousing: The impact on older adults' healthy aging in place. *Journal of Aging and Environment*, 34(3), 252–269.
- Rantz, M. J., Skubic, M., Popescu, M., Galambos, C., Koopman, R. J., Alexander, G. L., Phillips, L. J., Musterman, K., Back, J. in Miller, S. J. (2014). A new paradigm of technology-enabled vital signs' for early detection of health change for older adults. *Gerontology*, 61(3), 281–290.
- Rauktis, M. E. in Hoy-Gerlach, J. (2020). Animal (non-human) companionship for adults aging in place during COVID-19: A critical support, a source of concern and potential for social work responses. *Journal of Gerontological Social Work*, 63(6/7), 702–705.
- Renaut, S., Ogg, J., Petite, S. in Chamahian, A. (2015). Home environments and adaptations in the context of ageing. *Ageing & Society*, 35(6), 1278–1303.
- Rioux, L. in Werner, C. (2011). Residential satisfaction among aging people living in place. *Journal of Environmental Psychology*, 31(2), 158–169.
- Roalstad, B. (2014). iHubs: A community solution to aging in place. *Generations*, 38(1), 58–60.
- Rogers, M. F. (2013). Will baby boomers create new models of retirement community in rural Australia? *Australasian Journal on Ageing*, 33(4), E46–E50.
- Rolls, L., Seymour, J. E., Froggatt, K. A. in Hanratty, B. (2011). Older people living alone at the end of life in the U.K.: Research and policy challenges. *Palliative Medicine*, 25(6), 650–657.
- Rooney, C., Hadjri, K., Rooney, M., Faith, V., McAllister, K. in Craig, C. (2016). Meeting the needs of visually impaired people living in lifetime homes. *Journal of Housing for the Elderly*, 30(2), 123–140.
- Sadarangani, T. R. in Jun, J. (2015). Newly arrived elderly immigrants: A concept analysis of "aging out of place". *Journal of Transcultural Nursing*, 26(2), 110–117.

- Sandberg, L., Rosenberg, L., Sandman, P. O. in Borell, L. (2017). Risks in situations that are experienced as unfamiliar and confusing – The perspective of persons with dementia. *Dementia*, 16(4), 471–485.
- Satariano, W. A., Scharlach, A. E. in Lindeman, D. (2014). Aging, place, and technology: Toward improving access and wellness in older populations. *Journal of Aging and Health*, 26(8), 1373–1389.
- Scharlach, A. E. (2012). Creating aging-friendly communities in the United States. *Ageing International*, 37(1), 25–38.
- Scharlach, A. E., Davitt, J. K., Lehning, A. J., Greenfield, E. A. in Graham, C. L. (2014). Does the village model help to foster age-friendly communities? *Journal of Aging & Social Policy*, 26(1/2), 181–196.
- Scharlach, A. E., Graham, C. L. in Berridge, C. (2015). An integrated model of co-ordinated community-based care. *Gerontologist*, 55(4), 677–687.
- Scharlach, A. E., Graham, C. in Lehning, A. (2012). The “Village” model: A consumer-driven approach for aging in place. *The Gerontologist*, 52(3), 418–427.
- Schorr, A. V. in Khalaila, R. (2018). Aging in place and quality of life among the elderly in Europe: A moderated mediation model. *Archives of Gerontology and Geriatrics*, 77(1), 196–204.
- Shaw, K., Cartwright, C. in Craig, J. (2011). The housing and support needs of people with an intellectual disability into older age. *Journal of Intellectual Disability Research*, 55(9), 895–903.
- Shaw, R., Stevens, B., Paget, J. in Snoyman, P. (2019). Ageing in corrective services: From the perspective of prison chaplains. *Psychiatry, Psychology and Law*, 26(1), 97–109.
- Sheffield, C., Smith, C. A. in Becker, M. (2013). Evaluation of an agency-based occupational therapy intervention to facilitate aging in place. *The Gerontologist*, 53(6), 907–918.
- Silbert, L. C., Dodge, H. H., Lahna, D., Promjunyakul, N., Austin, D., Mattek, N., Erten-Lyons, D. in Kaye, J. A. (2016). Less daily computer use is related to smaller hippocampal volumes in cognitively intact elderly. *Journal of Alzheimer's Disease*, 52(2), 713–717.
- Singelenberg, J., Stolarz, H. in McCall, M. E. (2014). Integrated service areas: An innovative approach to housing, services and supports for older persons ageing in place. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 24(1), 69–73.
- Sixsmith, J., Sixsmith, A., Fänge, A. M., Naumann, D., Kucsera, C., Tomsone, S., Haak, M., Dahlin-Ivanoff, S. in Woolrych, R. (2014). Healthy ageing and home: The perspectives of very old people in five European countries. *Social Science & Medicine*, 106, 1–9.
- Smeets, R. G. M., Kempen, G. I. J. M., Zijlstra, G. A. R., Rossum, E., Man-van Ginkel, J. M., Hanssen, W. A. G. in Metzelthin, S. F. (2019). Experiences of home-care workers with the “Stay Active at Home” programme targeting reablement of community-living older adults: An exploratory study. *Health & Social Care in the Community*, 28(1), 291–299.
- Smith, R. J., Lehning, A. J. in Dunkle, R. E. (2013). Conceptualizing age-friendly community characteristics in a sample of urban elders: An exploratory factor analysis. *Journal of Gerontological Social Work*, 56(2), 90–111.
- Smith, R. J., Lehning, A. J. in Kim, K. (2018). Aging in place in gentrifying neighborhoods: Implications for physical and mental health. *The Gerontologist*, 58(1), 26–35.
- Söderberg, M., Ståhl, A. in Melin Emilsson, U. (2013). Independence as a stigmatizing value for older people considering relocation to a residential home. *European Journal of Social Work*, 16(3), 391–406.
- Solli, H., Hvalvik, S., Bjørk, I. T. in Hellesø, R. (2015). Characteristics of the relationship that develops from nurse-caregiver communication during telecare. *Journal of Clinical Nursing*, 24(13/14), 1995–2004.
- Stafford, G. E. in Carter, H. C. (2021). Late-life accumulation, proliferation, and stagnation of home contents: An in-depth qualitative study of ten aging in place dwellers. *Journal of Aging and Environment*, 35(2), 161–187.
- Stone, R. (2013). What are the realistic options for aging in community? *Generations: Journal of the American Society on Aging*, 37(4), 65–71.
- Stones, D. in Gullifer, J. (2016). ‘At home it’s just so much easier to be yourself’: Older adults’ perceptions of ageing in place. *Ageing & Society*, 36(3), 449–481.
- Sturge, J., Klaassens, M., Lager, D., Weitkamp, G., Vegter, D. in Meijering, L. (2021). Using the concept of activity space to understand the social health of older adults living with memory problems and dementia at home. *Social Science & Medicine*, 288, članek 113208.
- Sullivan, K. M. (2014). Acceptance in the domestic environment: The experience of senior housing for lesbian, gay, bisexual, and transgender seniors. *Journal of Gerontological Social Work*, 57(2/4), 235–250.
- Sun, K. C. Y. (2016). Professional remittances: How ageing returnees seek to contribute to the homeland. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 42(14), 2413–2429.
- Sun, K. C. Y. (2017). Negotiating the boundaries of social membership: The case of aging return migrants to Taiwan. *Current Sociology*, 66(2), 286–302.
- Szanton, S. L., Thorpe, R. J., Boyd, C., Tanner, E. K., Leff, B., Agree, E., Xue, Q.-Li, Allen, J. K., Seplaki, C. L., Weiss, C. O., Guralnik, J. M. in Gitlin, L. N. (2011). Community aging in place, advancing better living for elders: A bio-behavioral-environmental intervention to improve function and health-related quality of life in disabled older adults. *Journal of the American Geriatrics Society*, 59(12), 2314–2320.
- Tak, S. H., Zhang, H., Patel, H. in Hong, S. H. (2015). Computer activities for persons with dementia. *The Gerontologist*, 55(Suppl. 1), S40–S49.
- Tang, F. in Lee, Y. (2011). Social support networks and expectations for aging in place and moving. *Research on Aging*, 33(4), 444–464.
- Tang, J. Y. M., Wong, G. H. Y., Luo, H., Liu, T. in Lum, T. Y. S. (2020). Cognitive changes associated with mentally active lifestyle and structured cognitive programs: A 2-year longitudinal study. *Ageing & Mental Health*, 24(11), 1781–1788.

- Thoma-Lürken, T., Lexis, M. A., Bleijlevens, M. H. in Hamers, J. P. (2019). Perceived added value of a decision support App for formal caregivers in community-based dementia care. *Journal of Clinical Nursing*, 28(1/2), 173–181.
- Toohy, A. M., Hewson, J. A., Adams, C. L. in Rock, M. J. (2018). Pets, social participation, and aging-in-place: Findings from the Canadian longitudinal study on aging. *Canadian Journal on Aging*, 37(2), 200–217.
- Trecartin, S. M. in Cummings, S. M. (2018). Systematic review of the physical home environment and the relationship to psychological well-being among community-dwelling older adults. *Journal of Gerontological Social Work*, 61(5), 567–582.
- Tural, E., Lu, D. in Austin Cole, D. (2021). Safely and actively aging in place: Older adults' attitudes and intentions toward smart home technologies. *Gerontology and Geriatric Medicine*, 7, 1–15.
- Turjamaa, R., Hartikainen, S., Kangasniemi, M. in Pietilä, A. M. (2014). Living longer at home: A qualitative study of older clients' and practical nurses' perceptions of home care. *Journal of Clinical Nursing*, 23(21/22), 3206–3217.
- Vaismoradi, M., Jones, J., Turunen, H. in Snelgrove, S. (2016). Theme development in qualitative content analysis and thematic analysis. *Journal of Nursing Education and Practice*, 6(5), 100–110.
- Van Dijk, H. M., Cramm, J. M., Van Exel, J. O. B. in Nieboer, A. P. (2015). The ideal neighbourhood for ageing in place as perceived by frail and non-frail community-dwelling older people. *Ageing & Society*, 35(8), 1771–1795.
- Van Hees, S., Horstman, K., Jansen, M. in Ruwaard, D. (2018). Meanings of 'lifecycle robust neighbourhoods': Constructing versus attaching to places. *Ageing & Society*, 38(6), 1148–1173.
- Van Hees, S., Horstman, K., Jansen, M. in Ruwaard, D. (2020). How does an ageing policy translate into professional practices? An analysis of kitchen table conversations in the Netherlands: Hoe wordt een verouderingsbeleid vertaalt in de praktijk van professionals? Een analyse van keukentafelgesprekken in Nederland. *European Journal of Social Work*, 23(2), 215–226.
- van Hoof, J., Blom, M., Post, H. N. A. in Bastein, W. L. (2013). Designing a "think-along dwelling" for people with dementia: A co-creation project between health care and the building services sector. *Journal of Housing for the Elderly*, 27(3), 299–332.
- Van Regenmortel, S., De Donder, L., Smetcoren, A. S., Lambotte, D., De Witte, N. in Verté, D. (2018). Accumulation of disadvantages: Prevalence and categories of old-age social exclusion in Belgium. *Social Indicators Research*, 140(3), 1173–1194.
- Vaux, A. (1988). *Social support: Theory, research, and intervention*. Praeger Publishers.
- Versey, H. S. (2018). A tale of two Harlems: Gentrification, social capital, and implications for aging in place. *Social Science & Medicine*, 214, 1–11.
- Victor, C. (2005). *The social context of ageing: A textbook of gerontology*. Routledge.
- Vreugdenhil, A. (2014). 'Ageing-in-place': Frontline experiences of intergenerational family carers of people with dementia. *Health Sociology Review*, 23(1), 43–52.
- Vrkljan, B. H., Leuty, V. in Law, M. (2011). Aging-in-place: Exploring the transactional relationship between habits and participation in a community context. *Occupational Therapy Journal of Research*, 31(3), 151–159.
- Wahl, H. W. in Weisman, G. D. (2003). Environmental gerontology at the beginning of the new millennium: Reflections on its historical, empirical, and theoretical development. *The Gerontologist*, 43(5), 616–627.
- Walker, R., Newman, L., Tsianikas, M., Panagiotopoulos, G. in Hurley, C. (2013). The perspectives of older Greek-Australians toward changes in the nature of family support: Implications for family care policies. *Journal of Aging & Social Policy*, 25(4), 320–334.
- Wang, M. S. (2019). Is home the best place for aging? The complex landscape of eldercare. *Social Work in Public Health*, 34(4), 330–342.
- Wang, D. in Glicksman, A. (2013). "Being grounded": Benefits of gardening for older adults in low-income housing. *Journal of Housing for the Elderly*, 27(1/2), 89–104.
- Wang, K. H. C., Lin, J. H. in Chen, H. G. (2019). Explore the needs of the elderly with social awareness. *Educational Gerontology*, 45(5), 310–323.
- Wang, Z., Shepley, M. M. in Rodiek, S. D. (2012). Aging in place at home through environmental support of physical activity: An interdisciplinary conceptual framework and analysis. *Journal of Housing for the Elderly*, 26(4), 338–354.
- Wang, Y. C., Yu, H. W., Wu, S. C., Chan, S. Y., Yang, M. C., Lee, Y. C. in Chen, Y. M. (2021). The impact of different patterns of home-and community-based services on nursing home admission: National data from Taiwan. *Social Science & Medicine*, 270, članek 113679.
- Ward, M., McGarrigle, C. A. in Kenny, R. A. (2019). More than health: Quality of life trajectories among older adults—Findings from The Irish Longitudinal Study of Ageing (TILDA). *Quality of Life Research*, 28(2), 429–439.
- Weil, J. in Smith, E. (2016). Revaluating aging in place: From traditional definitions to the continuum of care. *Working with Older People*, 20(4), 223–230.
- Welti, L. M., Beavers, K. M., Mampieri, A., Rapp, S. R., Ip, E., Shumaker, S. A. in Beavers, D. P. (2020). Patterns of home environmental modification use and functional health: The women's health initiative. *The Journals of Gerontology: Series A*, 75(11), 2119–2124.
- Whitley, E., Craig, P. in Popham, F. (2019). Impact of the statutory concessionary travel scheme on bus travel among older people: A natural experiment from England. *Ageing and Society*, 40, 2480–2494.
- Wiles, J. L., Leibing, A., Guberman, N., Reeve, J. in Allen, R. E. (2012). The meaning of "aging in place" to older people. *The Gerontologist*, 52(3), 357–366.
- Wiles, J., Miskelly, P., Stewart, O., Rolleston, A., Gott, M. in Kerse, N. (2021). Gardens as resources in advanced age in aotearoa NZ: More than therapeutic. *Social Science & Medicine*, 288, članek 113232.
- Wills, T. A. in Shinar, O. (2000). Measuring perceived and received social support. V S. Cohen, L. G. Underwood in B. H. Gottlieb (ur.), *Social support measurement and intervention: A guide for health and social scientists* (str. 86–135). Oxford University Press.

- Witsø, A. E., Vik, K. in Ytterhus, B. (2012). Participation in older home care recipients: A value-based process. *Activities, Adaptation & Aging*, 36(4), 297–316.
- Woolrych, R., Sixsmith, J., Duvvuru, J., Portella, A., Fang, M. L., Menezes, D., Henderson, J., Fisher, J. in Lawthom, R. (2022). Cross-national perspectives on aging and place: Implications for age-friendly cities and communities. *The Gerontologist*, 62(1), 119–129.
- World Health Organization. (2007). *Global age-friendly cities: A guide*. WHO Press.
- World Health Organization. (2017). *Global strategy and action plan on ageing and health*. <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/329960/9789241513500-eng.pdf?sequence=1>
- Wu, M. P., Huang, S. J. in Tsao, L. I. (2020). The life experiences among primary family caregivers of home-based palliative care. *American Journal of Hospice and Palliative Medicine*, 37(10), 816–822.
- Wu, X., Nix, L. C., Brummett, A. M., Aguillon, C., Oltman, D. J. in Beer, J. M. (2021). The design, development, and evaluation of telepresence interfaces for aging adults: Investigating user perceptions of privacy and usability. *International Journal of Human-Computer Studies*, 156, članek 102695.
- Yamashita, T., Jeon, H., Bailer, A. J., Nelson, I. M. in Mehdizadeh, S. (2011). Fall risk factors in community-dwelling elderly who receive medicaid-supported home- and community-based care services. *Journal of Aging and Health*, 23(4), 682–703.
- Yen, I. H., Fandel Flood, J., Thompson, H., Anderson, L. A. in Wong, G. (2014). How design of places promotes or inhibits mobility of older adults. *Journal of Aging and Health*, 26(8), 1340–1372.
- Zaidman, S. in Tinker, A. (2016). Computer classes for older people: Motivations and outcomes. *Working with Older People*, 20(2), 121–130.
- Zhou, W., Oyegoke, A. S. in Sun, M. (2020). Adaptations for aging at home in the UK: An evaluation of current practice. *Journal of Aging & Social Policy*, 32(6), 572–589.

Prispelo/Received: 21. 10. 2023

Sprejeto/Accepted: 20. 11. 2023